महालेखापरीक्षकको
वार्षिक प्रतिवेदन
२०७८
पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका, रूकुम पूर्व

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

Serving the Nation and the People

दूरदृष्टि (Vision)

जनहितका लागि जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय संस्था हुन प्रयत्नशील रहने ।

(We strive to be a credible institution in promoting accountability, transparency and integrity for the benefit of the people)

गन्तव्य (Mission)

सरोकारवालालाई सार्वजनिक कोषको दक्षतापूर्ण उपयोग सम्बन्धमा आश्वस्त पार्न स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने ।

(Provide independent and quality audit service to assure our stakeholders that the public funds are efficiently used)

मूल्य मान्यता (Core Values)

निष्ठा	(Integrity)
स्वतन्त्रता	(Independence)
व्यवसायिकताा	(Professionalism)
पारदर्शिता	(Transparency)
जवाफदेहिता	(Accountability)

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
बबरमहल, काठमाण्डौं, नेपाल
Babar Mahal, Kathmandu, Nepal
लुम्बिनी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय

पत्र संख्याः २०७८/७९
च.नं:- 96

मितिः २०७८/५/४

श्री अध्यक्षज्यू,
पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका,
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, रुकुम पूर्व।

विषयः- लेखापरीक्षण प्रतिवेदन ।

नेपालको संविधानको धारा २४१ बमोजिम त्यस कार्यपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २०(२) बमोजिम यो प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । उक्त प्रतिवेदन लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २०(३) र दफा २२ प्रयोजनको लागि अनुरोध छ ।

(नारायण एम.सी.)
नायव महालेखापरीक्षक

बोधार्थ तथा कार्यार्थः
श्री संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय,
सिंहदरवार, काठमाडौं - प्रतिवेदन संलग्न छ ।

महालेखापरीक्षकको भनाई

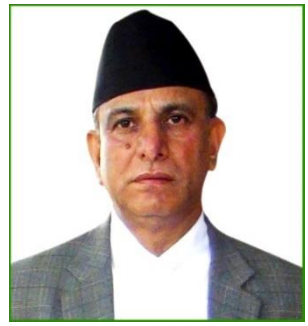

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा संघ, प्रदेश र स्थानीयतहका सबै सरकारी कार्यालयको लेखापरीक्षण नियमितता, मितव्ययीता, कार्यदक्षता, प्रभावकारीता र औचित्यको आधारमा महालेखापरीक्षकबाट हुने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २०(२) मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक गाउँपालिका र नगरपालिकाको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ । सोही व्यवस्थाबमोजिम स्थानीय तहको आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को आर्थिक कारोबारको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी यो प्रतिवेदन जारी गरिएको छ ।

स्थानीय तहको लेखापरीक्षण नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन, सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, वित्तीय लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र निकायसँग सम्बन्धित ऐन, नियमको आधारमा सम्पन्न गरिएको छ । लेखापरीक्षणको प्रमुख उद्देश्यहरूमा वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानूनको पालना, बजेट तथा योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन, सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण र उपयोग, जिम्मेवारी र जवाफदेहिता एवं सेवा प्रवाहको अवस्था मूल्याङ्कन गर्नु रहेको छ । त्यसैगरी स्रोत साधनको प्राप्ती र उपयोग सम्बन्धमा प्रचलित कानूनको पालना भए नभएको विश्लेषण गरी वित्तीय व्यवस्थापनमा सुधारका लागि सुझाव प्रस्तुत गरी सुशासन प्रबर्द्धनमा टेवा पुऱ्याउनु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ ।

आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को लेखापरीक्षण सम्पन्न भएपश्चात जारी गरिएको प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर प्राप्त प्रतिक्रियाका विषयहरू मिलान गरी कायम रहेका व्यहोरा समावेश गरेर राय सहितको अन्तिम प्रतिवेदन पठाइएको छ । प्रतिवेदनमा दिएका सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट स्थानीय तहमा रहेको सीमित स्रोत साधनको उपयोग गरी विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा मितव्ययीता, दक्षता र प्रभावकारिता हासिल गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । फलस्वरुप स्थानीय तहको कार्यसम्पादनमा जवाफदेहिता र पारदर्शीता प्रबर्द्धन हुने विश्वास लिइएको छ ।

लेखापरीक्षणबाट मूलतः आन्तरिक आय र राजस्व बाँडफाँटको प्रक्षेपण यथार्थपरक नरहेको, आन्तरिक आय ठेक्का ब्यवस्थापनमा स्पष्ट कानूनी ब्यवस्था नभएको, आय सङ्कलन न्यून रहेको, पर्याप्त आधार बेगर राजस्व छुट दिएको, बक्यौता असुलीमा प्रभावकारीता नआएको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, अबण्डा बजेट राखेको, खर्च पश्चात बजेट तथा कार्यक्रम संशोधन गरी अनुमोदन गर्ने गरेको, वर्षान्तमा बढी खर्च गरेको, खरिद कानून विपरीत सोझै खरिद गरेको, अत्यधिक प्रशासनिक खर्च गरेको, बचत अनुदान फिर्ता नगरेको, वितरणमूखी खर्चको बाहुल्यता रहेको जस्ता प्रवृत्ति देखिएका छन् । त्यसैगरी विकास निर्माणतर्फ योजना प्राथमिकीकरण नगरेको, साना तथा टुक्रे आयोजनाको छनौट गरेको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरू समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, तोकिएबमोजिम जनसहभागिता नजुटेको, दीगो विकासका लक्ष्य अनुरुप योजना र कार्यक्रम तर्जुमा नगरेको, दीर्घकालीन विकासको खाका तर्जुमा नभएको जस्ता समस्या रहेका छन् ।

स्थानीय तहको आन्तरिक ब्यवस्थापनतर्फ आवश्यक अनुभवी र दक्ष जनशक्तिको कमी रहेको, कर्मचारी नियुक्ती तथा बढुवामा प्रदेश लोकसेवा आयोगको परामर्श नलिएको, सेवा प्रवाहमा अपेक्षित सुधार हुन नसकेको, स्रोत, साधन र सम्पत्तिको दुरुस्त अभिलेख नरहेको, सञ्चालित योजना, कार्यक्रम, सेवा प्रवाहको अभिलेख नराखेको, बैंक हिसाब विवरण तयार गर्ने नगरेको, लेखाङ्कन तथा समग्र प्रतिवेदन प्रणाली र आन्तरिक नियन्त्रण कमजोर रहेको छ । साथै आन्तरिक लेखापरीक्षण भरपर्दो र प्रभावकारी नभएको पाइएको छ । स्थानीय तहमा लेखा समितिको गठन, कार्यक्षेत्र, लेखापरीक्षण प्रतिवेदन उपर छलफल र बेरुजू फछ्र्यौट सम्बन्धी स्पष्ट कार्यविधि तर्जुमा हुन बाँकी रहेको पाइएको छ । लेखापरीक्षणबाट औंल्याएका व्यहोराहरू सुधार गरी गत विगतका बेरुजु उपर अपेक्षितरुपमा आवश्यक कारवाही भए गरेको समेत देखिएन ।

समय र जनशक्तिको सीमितताको बावजुद यथासम्भव स्थानीय तहको कार्यस्थलमा नै उपस्थित भई लेखापरीक्षण गरिएको थियो । लेखापरीक्षणको क्रममा लेखापरीक्षण टोलीले स्थानीयतहका प्रमुख सहितका पदाधिकारीहरूसँग छलफल समेत गरिएको थियो । लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका ब्यहोराको कार्यान्वयनबाट स्थानीयतहको वित्तीय व्यवस्थापन, भौतिक पूर्वाधार र सेवा प्रवाहमा सुधार हुने अपेक्षा गरेको छु । स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने स्थानीय तहका सबै पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरू र लेखापरीक्षण तथा प्रतिवेदन तयारीमा संलग्न यस कार्यालयका कर्मचारीहरू सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

(टंकमणि शर्मा, दंगाल)

२०७८ भाद्र ४ गते

महालेखापरीक्षक

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
बबरमहल, काठमाण्डौं, नेपाल

Babar Mahal, Kathmandu, Nepal

(लुम्बिनी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेश लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय)

पत्र संख्याः २०७८/७९

च.नं.: ३६

मितिः२०७८।५।४

श्री अध्यक्षज्यू,
पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका,
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, रुकुम पूर्व ।

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

कैफियत सहितको राय

हामीले पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को वित्तीय विवरण र त्यससँग सम्बन्धित आय व्यय बिबरण तथा लेखा टिप्पणीहरूको लेखापरीक्षण गरेका छौं ।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक, पेश भएको २०७७ असार ३१ मा समाप्त भएको आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को वित्तीय विवरण र त्यससँग सम्बन्धित आय व्यय विवरणले स्थानीय तहसँग सम्बन्धित प्रचलित कानून र परम्परा बमोजिम सारभूत रुपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ ।

कैफियत सहितको रायव्यक्त गर्ने आधार

१. लेखापरीक्षणबाट रू. १४ करोड ५५ लाख ३० हजार बेरुजू देखिएको छ । सोमध्ये असुल गर्नुपर्ने रू. १५ लाख १२ हजार, प्रमाण कागजात पेश गर्नुपर्ने रू. ७ करोड २४ लाख ३३ हजार नियमित गर्नुपर्ने रू. ४ करोड ८१ लाख ८७ हजार र पेश्की बाँकी रू. २ करोड ३३ लाख ९८ हजार रहेको छ ।

२. लेखापरीक्षणमा देखिएका व्यहोराहरूका सम्बन्धमा मिति २०७७।१२।२० मा जारी गरिएको प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर प्राप्त प्रतिक्रिया सहितका प्रमाण कागजातका आधारमा फछ्र्यौट भएका दफाहरू हटाई कायम व्यहोराको अन्तिम प्रतिवेदन पाना ३५ (पैतीस) यसै साथ संलग्न छ ।

३. आम्दानी तथा खर्चको स्रेस्ता नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले पालिकाको पेश्की बाहेक सम्पत्ति तथा दायित्व यकीन हुने कुनै जानकारी खुलाएको छैन ।

हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्वन गरेका नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानून बमोजिम गरिएको छ । वित्तीय विवरण तयार गर्ने स्थानीय तहसँग हामी स्वतन्त्र छौं । त्यसका लागि स्वीकृत आचार संहिता अनुसार

हामीले काम गरेका छौं । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो रायव्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ ।

वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन र लेखाउत्तरदायी अधिकारीको जिम्मेवारी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानून बमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय विवरण सारभूत रुपमा गलत आँकडा रहित स्वरुपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागु गर्ने जिम्मेवारी पालिका व्यवस्थापनमा रहेको छ । गाउँ कार्यकारिणी, अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत गाउँपालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रकृयाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन् ।

वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण उपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा जालसाजी वा अन्य गल्ती समेतका कारण सारभूत रुपमा गलत आँकडा रहित रहेको होस् भनी उचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । लेखापरीक्षणमा उचित आश्वस्तताले सामान्य स्तरको आश्वस्तता सम्मप्रदान गरेको हुन्छ, तर लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्वन गरेका नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानून बमोजिम गर्ने लेखापरीक्षण सम्पादन भएकै अवस्थामा पनि सबै प्रकारका जालसाजीजन्य वा अन्य गल्ती पत्ता लगाउने सक्ने निश्चितता भने हुँदैन । वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा नै फरक पार्न सक्ने अवस्था देखिएका एउटै वा समग्रतामा हुने विषेश वा जालसाजीजन्य वा अन्य गल्तीलाई सारभूत रुपमा गलत आँकडा मानिएको छ ।

(नारायण एम.सी.)
नायब महालेखापरीक्षक

पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका
लेखापरीक्षण प्रतिवेदन
२०७६/७७

परिचय– स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको संचालन गर्ने उद्देश्यले यस पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले संचालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह–अस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस गाउँपालिका अन्तर्गत १४ वडा, ७० सभा सदस्य, ५६०.३४ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा १७९३२ जनसंख्या रहेको छ ।

स्थानीय संचित कोष : स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ बमोजिम यस गाँउपालिकाले वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त अनुदान तथा सहायता, आन्तरिक आम्दानी र स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन भएका आयोजनाहरू समेतको आयव्यय हिसाबको आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को समग्र संचित कोषको संक्षिप्त अवस्था निम्नबमोजिम रहेको छ।

सि.नं	आयतर्फ			सि.नं	व्ययतर्फ		
	विवरण	रकम	रकम		विवरण	रकम	रकम
१	**गतवर्षको जिम्मेवारी**		२६८१७२६७.७०	१	**चालु खर्च**	७७८२६५६०.००	२८२५३२७९८.००
	क) नगद मौज्दात				गाउँपालिका	३९१४९६.००	
	ख) बैंक मौज्दात	२६८१७२६७.७०			गाउँपालिका कृषि	१२०१४३७७३	
२	**राजस्व (आन्तरिकआय)**		६०२३५३३५.७८		संघीय सरकार सशर्त	८३४९११९	
	क) आन्तरिक राजस्व	२५८४७७७.००			प्रदेश सरकार सशर्त	७५८२१८५०.००	
	ख) राजस्व बाँडफाँड	५४६७५१८६.४१			अन्य हस्तान्तरित		
	ग) राजस्व बाँडफाँड प्रदेश	२९७५३७२.३७		२	**पूँजीगत खर्च**		१३३००६२१२.००
३	**वित्तीय हस्तान्तरण संघ**		२८८००६०००.००		गाउँपालिका	९७५१८४९१.००	
	क) वित्तीय समानीकरण संघ	१०५४०००००.००			गाउँपालिका कृषि	५०००००.००	
	ख) सशर्त अनुदान	१८२६०६०००.००			संघीय सरकार सशर्त	२२३३५०००.००	
	ग) समपूरक अनुदान				प्रदेश सरकार सशर्त	८९६००००.००	
	घ) विशेष अनुदान				अन्य हस्तान्तरित	२०६०००.००	
४	**प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान**		२४३०३०००.००		जि स स भवन निर्माण	३४८६७२१.००	
	क) वित्तीय समानीकरण अनुदान	४१४३०००.००		३	**लगानी**	०	
	ख) सशर्तअनुदान	९००००००.००				०	
	ग) समपुरकअनुदान				ऋण लगानी	०	
	घ) विशेष अनुदान	१११६००००.००			शेयर लगानी	०	
५	**अन्तर निकायबाट प्राप्त**		१४०००००.००		अन्य लगानी	०	
	जिल्ला समन्वय समित बाट प्राप्त	१४०००००.००		४	**धरौटी फिर्ता**	६४८८४६५.००	६४८८४६५.००
६	**अन्तर सरकारी**		७६०२७८५०.००	५	**जनश्रमदान फिर्ता**		
	क) सामाजिक सुरक्षा सशर्त	५३८७४०००.००		६	**कोष फिर्ता**		
	ख) बहुक्षेत्रीय पोषण	७६३०००.००		७	**मौज्दात**		
	ग) राष्ट्रय परिचयपत्र वितरण	१०२५२००.००			प्रकोप व्यवस्थापन	७८०९३९६.००	७८०९३९६.००
	घ) स्थानीय पूर्वाधार विकास	१६८०५६५०.००			क) बैंक मौज्दात	९१७६५००.४८	९१७६५००.४८

	क) कोभिड कृषि कार्यक्रम	३५६०००००.००			ख) नगद मौज्दात		
७	**विभिन्न कोषतर्फको आय**		८२३२९०६.००	८	**शसर्त अनुदान फिर्ता**	४२९७८१०८.००	४२९७८१०८.००
	प्रकोप व्यवस्थापन कोष	८२३२९०६.००		९	**गत वर्षको बढी अल्या**		
९	**विषयगत निकायबाट प्राप्त**			११	**धरौटी मौज्दात**	८१२८४४५.००	८१२८४४५.००
१०	**धरौटी आय**	७१०९४९५.००	७१०९४९५.००	१२	**कोष खाताको मौज्दात**	२०११९३०.००	२०११९३०.००
११	**लगानीको साँवा फिर्ता**				अन्य विविध खर्च		
१२	**अन्य विविधआय**						
	जम्मा	**४९२१३१८५४.५**	४९२१३१८५४.५		**जम्मा**	**४९२१३१८५४.५**	४९२१३१८५४.५

दफा	भौ.नं, मिति र ब्यहोरा	बेरुजू रकम
	लेखापरीक्षणमा पेश भएको स्रेस्ता तथा आर्थिक कारोबारहरूको जोखिम विश्लेषण, लेखापरीक्षण नीति, मानदण्ड, व्यवस्थापन प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, व्यवसायिक लेखापरीक्षणका असल अभ्यासको आधारमा तयार गरिएको स्वीकृत लेखापरीक्षण योजना, कार्यक्रम र लेखापरीक्षणको विधि अनुसार लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी लेखापरीक्षणको निष्कर्ष सहित प्रतिवेदन जारी गर्नु हो भने आर्थिक कारोबार र वित्तीय विवरणको शुद्धताको जिम्मेवारी व्यवस्थापन पक्षको रहेको छ । उक्त आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी देखिएका व्यहोराहरू उपर मिति २०७७।१२।४ मा व्यवस्थापनसँग छलफल गरी कायम भएका व्यहोराहरू निम्न अनुसार छन् :	
	वित्तीय विवरण विश्लेषण	
१	**वित्तीय विवरण**– स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७२ मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले प्रत्येक वर्षको साउन एक गतेदेखि आगामी वर्षको असार मसान्तसम्मको अवधिलाई आर्थिक वर्ष कायम गरी आय र व्ययको हिसाब राख्नुपर्दछ । सोही ऐनको दफा ६९ मा तोकिए अनुसार गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो आर्थिक कार्य प्रणालीको व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा देहाय बमोजिम छन् । स्थानीय तहले संचित कोषमा गत विगतको बाँकी यस वर्ष प्राप्त रकम र संचित कोषबाट भएको खर्च स्पष्ट देखिने गरी खाता राखेको छैन ।सञ्चित कोषको कारोवारको लेखा अध्यावधिक गरी कारोवारलाई पारदर्शी बनाउन आवश्यक देखिन्छ । • स्थानीय तहको असार मसान्तको बैंक मौज्दात र स्रेस्ताको मौज्दात रू. ६१७२७२८३.०० ले फरक देखिएको छ ।गाँउपालिकाले बैंक समायोजन हिसाब अनुसार चेक साट्न बाँकी रहेको भन्ने कारण पेश गरेको छ । • लेखापरीक्षणका क्रममा बैंक नगदी किताब तथा पेश्की खाता अद्यावधिक नरहेको कारण स्थानीय तहले पेश गरेको आय–व्यय विवरण यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था छैन । • कतिपय सम्बन्धित आर्थिक कारोबारहरूको गोश्वरा भौचर बजेट शीर्षकगत बैंक नगदी किताबमा नजनाएकाले स्रेस्ता अनुसार बैंक मैज्दात ऋणात्मक रहेको तथा स्थानीय तहका सबै खाताहरूको एकमुष्ट हिसाब गर्दा मौज्दात ऋणात्मक नरहेको अवस्था छ । • स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२(२) मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले २०७६।२।१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको NEPSAS based ढाँचामा प्रतिवेदन तयार गरी लेखापरीक्षणमा पेश भएन । त्यसैले तोकेबमोजिमका वित्तीय विवरणहरू तथा खाताहरू अद्यावधिक गरी आय र व्ययको वास्तविक स्थिति देखिने गरी लेखांकन गर्नुपर्दछ ।	
२	**बैंक हिसाब मिलान नगरेको**– स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७६(२) बमोजिम स्थानीय तहले आफ्नो कारोबारको लेखा महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको सिफारिशमा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको ढाँचामा राख्नुपर्ने उल्लेख छ । सो बमोजिम मासिक रुपमा स्रेस्ता र बैंक खाताको हिसाब मिलान बिवरण तयार गर्नुपर्नेमा स्थानीय तहले सञ्चालन गरेको देहायबमोजिमको खाताको बैंक हिसाब मिलान विवरण तयार नगरेको कारण निम्नानुसार फरक पर्न गएकोले बैंक हिसाब मिलान विवरण तयार गरी यकीन गनुपर्ने रू.	६१७२७२८३.००

सि.नं.	खाताको नाम	स्रेस्ता अनुसार बाँकी	बैंक स्टेटमेण्ट अनुसार बाँकी	फरक
१.	संचित कोष	१३३२५२२.११	११०९२३११.३२	-९७५९७८९
२.	विविध खर्च खाता	०.००	४८३३६५.००	-४८३३६५
३.	प्रकोप व्यवस्थापन	२०११९३०.००	८९००६२.००	११२१८६८
४.	पूँजीगत खाता	२२६६७०२४	६४३९८८२७.००	-४१७३१८०३
५.	धरौटी खाता	८१२८४४५.००	३७०५०७५.००	४४२३३७०
६.	चालू खाता	२५८०१४४२	४३६२८३८७.००	-१७८२६९४५
७.	राजस्व खाता	२५८४७७७.००	५५३९६.००	२५२९३८१
	जम्मा	६२५२६१४०.११	१२४२५३४२३.३२	-६१७२७२८३.००

३ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागु गर्नुपर्नेमा लागु गरेको पाइएन। यस सम्बन्धमा देखिएका अन्य व्यहोराहरू तपशिल वमोजिम रहेका छन ।

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभूत तथ्यांक संकलन, अभिलेखांकन र व्यवस्थापन गर्नुपर्नेमा गरेको पाइएन ।
- पालिकाले एक आर्थिक वर्ष भित्र भएको आर्थिक कारोवारको अनुसूची १४ वमोजिमको ढाँचामा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको पाइएन ।
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७५ बमोजिम एक आर्थिक वर्षमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको रकम आर्थिक वर्षको अन्तमा स्थानीय तहको संचित कोषमा ट्रान्सफर गर्नुपर्नमा आर्थिक वर्ष समाप्त भए पश्चात् चालु खर्च खातामा मूल संचित कोषमा ट्रान्सफर गरेको रकम एकीन गरेको पाइएन ।
- पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राखेको पाइएन । साथै पालिकाबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरेको पाइएन।
- कार्यालयको स्रेस्ता र बैंकबीचको हिसाब फरक परे वा नपरेको सम्बन्धमा बैंक हिसाब मिलान विवरण तयार नगरेको कारण हिसाब मिलान भए नभएको सम्बन्धमा यकीन गर्न सकिएन ।
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ बमोजिम मध्यकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्नेमा पालिकाले सो बमोजिमको मध्यकालीन खर्चको संरचना तयार गरेको पाइएन ।
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६५, ६६ र ६७ मा क्रमशः स्थानीय राजस्व परामर्श समिति, स्रोत अनुमान र बजेट सीमा निर्धारण समिति र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले उक्त समितिहरू गठन गरेको पाइएन ।
- विषयगत क्षेत्रमा संचालन हुने कार्यक्रममा बैठक भत्ता, भ्रमण भत्ता, तालिम, गोष्ठीतर्फ बढी केन्द्रीत भई वितणमुखी रहेको पाइयो।
- पालिकाले जिन्सी सामानको एकीकृत विवरण तथा सहायक जिन्सी खाता अध्यावधिक नगरी वडा कार्यालय तथा विभिन्न संघ संस्थालाई वितरण गरेको पाइयो
- वडा कार्यालयमा रहेका जिन्सी सामान अभिलेख पालिकाको मूल जिन्सी खातामा अध्यावधिक गरेको पाइएन ।

- साना तथा ठूला सबै निर्माण कार्यको नापी किताब कम्प्यूटरबाट तयार गरिएको लुजशिटमा भरी भुक्तानीको लेखासाथ राख्ने गरेको छ । कतिपय निर्माण कार्यलाई थप निरन्तरता दिन वा अन्य कारणले पछि पनि पुनरावलोकन गर्न पर्ने भएकोले आवश्यक परेको समयमा उपलब्ध हुन सक्ने गरी संस्थागत स्मृतिको लागि डिजिटाइज गरी वा अन्य तवरले सुरक्षित राख्न आवश्यक देखिन्छ ।
- अधिकांश सडक तथा कुलो-नहर निर्माण तथा मर्मतमा सो स्थानको चेनेज नं. उल्लेख गर्ने नगरेबाट एकै कार्यको लागि दोहोरो भुक्तानी हुन सक्ने र निर्माणस्थलको अनुगमन निरीक्षणमा द्विविधा हुने भएकोले जुनसुकै समयमा पनि निर्माणस्थलको पहिचान हुने गरी चेनेज लगायतका संकेतहरूलाई अनिवार्य गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै निर्माणकार्य, मालसामान, परामर्श सेवा वा अन्य सेवा खरिदको लागि लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा कार्यालयले निर्माण तथा सेवा सम्बन्धी कार्यको लागत अनुमान तयार गरेको भए तापनि लागत अनुमान वेगर फर्निचर, कार्यालय सामान, कम्प्यूटर आदि खरिद गरेको देखिन्छ ।
- जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार विभिन्न मालसामान मर्मत तथा लिलाम गर्नु पर्नेमा गरेको पाइएन ।
- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६क अनुसार ठेक्का सम्झौता र कर भुक्तानीको जानकारी सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई नदिई आर्थिक वर्षको अन्तमा मात्र दिइएको तथा इ-टिडिएस नगरेको ।
- कार्यालयले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरू पहिचान गरी निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख नराखेको ।
- कुनै रकम भुक्तानी दिँदा रित पुगे वा नपुगेको जाँच गरी रसिद बील भर्पाइहरूमा सिलसिलेवार नम्बर राखी कार्यालय प्रमुखले तोकेको कर्मचारीले भुक्तानी भएको जनाउने छाप समेत लगाई दस्तखत गरी प्रमाणित गर्नुपर्नेमा सो अनुसार गरेको पाइएन ।
- सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ र ८ खरिद अनुसार गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्नेमा तयार गरेको पाइएन।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १३ वमोजिम आर्थिक वर्ष शुरु हुनुभन्दा पन्ध्र दिन अगावै पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको निर्माण सामग्री मूल्य, ज्याला, भाडा तथा अन्य महशुलको स्थानीय न्युनतम दररेट तोक्नु पर्नेमा तोकेको पाइएन।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७४(२) अनुसार सार्वजनिक खरिद नियमावली वनाई लागु गर्न सक्ने व्यवस्था भएकोमा वनाएको पाइएन ।
- सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा गरेको पाइएन ।
- संस्था दर्ता ऐन, २०३४ को दफा ३ अनुसार पालिकाबाट संचालन भएका विभिन्न योजना निर्माण गर्न गठन गरेका उपभोक्ता समिति उक्त ऐनको व्यवस्था अनुसार मान्यता प्राप्त हुने गरी दर्ता गरेको पाइएन ।
- सञ्चालित योजनाको सूचना पाटीमा आय–व्यय, अपेक्षित र वास्तविक लाभका साथै उपभोक्ताको योगदान र कार्यसम्पादन लगायतका विषयमा स्पष्ट गरी सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गर्नु गराउनु पर्नेमा अधिकांशतः पालना भएको पाइएन।
- वातावरण संरक्षणको एकीकृत दीर्घकालिन योजना तयार नगरेको।
- पालिकाको विकास निर्माण व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक प्राविधिक तथा प्रशासनिक कर्मचारीको ३६ जनाको दरबन्दी रहेकोमा पुरै पदपूर्ति भएको पाइयो ।

	• सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) नियमावली, २०६५ को नियम १४ अनुसार नागरिक वडापत्रमा उल्लेखित सेवाहरूको कार्यान्वयन स्थिति अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तय गरेको पाइएन । • निजामती सेवा ऐन, २०४९ वमोजिम कार्य विवरण वनाई लागु गरेको पाइएन । • निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ ख २ वमोजिम तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलव भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्नेमा कार्यालयले कमर्चारीहरूको तलवी प्रतिवेदन पारित नगरी रू.२३७१९५४।०० तलब खर्च लेखेको पाइयो ।तलबी प्रतिवेदन पारित नहुँदा ग्रेडसमेत यकीन हुन सकेन । • मन्त्रालयको मिति २०७३।१२।२५ को आर्थिक कारोबार तथा खाता सञ्चालन सम्बन्धमा थप स्पष्ट पारिएको परिपत्रको दफा १७ बमोजिम यस पालिका तथा पालिकामा समाहित भएका साविकका गाउँ विकास समिति तथा नगरपालिकाको नाममा रहेको पेश्की तथा बेरुजु अभिलेख समायोजन भएको पालिकामा कायम गरी नियमानुसार पेश्की फछ्र्यौट तथा बेरुजु सम्परीक्षण कार्य गर्नुपर्नेमा यस पालिकामा समाहित भएका साबिकका विषयगत कार्यालयको बेरुजू लगत तथा सम्परीक्षणको अभिलेख पालिकाले यकीन गरी अध्यावधिक नगरेकोले पालिकाले उक्त व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ । तसर्थ पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई तोकिए बमोजिम प्रभावकारी र विश्वशनीय बनाइ सेवा प्रवाह सुदृढ बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।	
४	**सम्पत्ति हस्तान्तरण :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७, ९८ र १०४ अनुसार विषयगत कार्यालयको चल अचल सम्पत्ति, दायित्व तथा अभिलेख उक्त कार्यालयहरू समाहित भएका पालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुने व्यवस्था छ । यसरी हस्तान्तरण हुने सम्पूर्ण सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत खाता २०७५ असार मसान्त भित्र स्थानीय तहले तयार गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत तयार नगरेको, कम्प्युटर, ल्यापटप, प्रिन्टर, मोबाईल फोन सेट र अन्य फर्निचर जस्ता मूल्यवान सामानहरू जिम्मेवारी सारेको पाइएन । यसरी जिन्सी मालसामानको आम्दानी नजनाउँदा जिन्सी मालसामानहरू हराउने र हिनामिना हुन सक्ने हुँदा खरिद गरिएका मालसामानहरूको प्रकृति अनुसार सम्बन्धित जिन्सी खातामा आम्दानी जनाई जिन्सी खाता अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।	
	बजेट तथा कार्यक्रम	
५	**बजेट पेश, पारित र अख्तियारी-** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ म स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस स्थानीय तहमा उपप्रमुख श्री ओमकुमारी शाही (मल्ल)ले मिति २०७६।३।९ गते रू. ३६ करोड ७० लाख ५१ हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा २०७६।३।२३ गते पारित भएको छ ।यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले २०७६।४।१ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ ।	
६	**बजेट सीमा निर्धारण समिति :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१) बमोजिम पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ । उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, साधनको सन्तुलित वितरणको खाका, बजेटको कूल सीमा, बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्रथमिकीकरण, विषयक्षेत्रगत	

	बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरू फागुन महिनाभित्र सम्पन्न गरी सक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले चैत १५ गतेभित्र पालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले समितिको गठन गरेको छैन । ऐनमा व्यवस्था भएअनुसार बजेट सीमालगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ ।	
७	**बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने ब्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भएता पनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको ब्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।	
८	**नीति तथा मार्गदर्शनः** गाउँपालिकाको आ.व. २०७६।७७ को नीति तथा मार्गदर्शन २०७६ असार ८ गते गाँउसभामा प्रस्तुत गरिएकोमा उक्त नीति तथा मार्गदर्शनमा प्रस्तुत भएका विषयवस्तुहरू मध्ये कतिपय व्यहोराहरू यस आर्थिक वर्षमा कार्यान्वयन गरेको पाइएन । गाउँसभामा प्रस्तुत नीति तथा मार्ग दर्शनमा उल्लेखित व्यहोराहरूको कार्यान्वयनको लागि गाँउपालिकाले आवश्यक पहल गर्नु पर्ने देखिन्छ । नीति तथा मार्गदर्शनमा उल्लेख भएका व्यहोराहरू कार्यान्वयन नभएका उदाहरण देहाय अनुसार छन्ः • गाँउपालिकामा कागती, सुन्तला र स्याउका बृहत एकीकृत खेती प्रवर्द्धन गर्ने । • चालू आर्थिक वर्षमा चारगाँउको मसिनाबगर, गुङ, भुरेली, कोट, बाछिधार, रिवाङ क्षेत्रलाई गाँउपालिकाको गुरुयोजना अनुसार सुन्तला र कागतीको पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास गरी समूह र सहकारी मार्फत एकीकृत सुन्तला जात फलफुलको खेती विकास गर्ने • वडा नं. ५ हुकाममा सहकारी मार्फत स्याउ पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास गरी खेती विस्तार गर्ने • गाँउपालिका क्षेत्रमा रहेका स्थानीय पोषणयुक्त तथा लोपोन्मुख अन्नबालीहरूलाई संरक्षणका लागि आवश्यक कार्यक्रम तय गर्ने • गाँउपालिकाका राजनीतिक पदाधिकारी तथा प्रशासनिक जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गरिने • विद्युतीय लगायत अन्य छोटो समयका व्यवसायिक तालिम संचालन तथा कृषि तथा पशुपालनमा आम्दानी वृद्धि गरी स्वरोजगार सृजना गरिने • गाँउपालिकाका लागि पर्याप्त जग्गाको प्रबन्ध गरी आफ्नै भवन नभएका वडा कार्यालयहरू समेतलाई न्यायोचित क्षेत्रफलमा भएको जग्गाको व्यवस्था गरी अत्याधुनिक कम्प्लेक्सको रुपमा गाँउपालिका भवन तथा वडा कार्यालय भवन निर्माणको लागि कार्य प्रारम्भ गर्ने नीति तथा मार्ग दर्शनको कार्यान्वयन हुनु पर्दछ ।	
९	**योजनाहरू कार्यान्वयन नभएकोः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्यय (बजेट) को अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार दस गतेभित्र सभामा पेश गर्नुपर्ने र सभाले कार्यपालिकाबाट पेश गरेको बजेट माथि छलफल गरी असार मसान्तभित्र पारित गरिसक्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को लागि रू. ३६ करोड ७० लाख ५१ हजारको बजेट पारित गरेको छ । बजेटमा समावेश भएका कुल १४४ वटा योजनाहरू मध्ये यस वर्ष १८ वटा योजनाहरू कार्यान्वयन गरेको पाइएन । कार्यान्वयन नभएका रू. ७ लाख भन्दा माथिका योजनाहरू देहाय अनुसार छन् ।	

सि.नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	खर्च शीर्षक	स्रोत	विनियोजन रू. (हजारमा)
१	तक ठूलो खर्क सडक निर्माण	३११५१	नेपाल सरकार	२३५०
२	पूथा हिमालय मा.वि.को विद्यालय भवन	३१११२	आन्तरिक स्रोत	१५००
३	प्रदेश सरकारबाट सञ्चालन हुने समपुरक योजनाहरू	३११५९	प्रदेश सरकार	१०२५००
४	स्थानीय सडक मर्मत सम्भार कार्यक्रम	३११७१	आन्तरिक स्रोत	७५०
५	सहकारी मेडलमा तकमा एकीकृत स्याउ प्रवर्द्धन	३११३१	नेपाल सरकार	२०००
६	शीरकाँडा खानेपानी निर्माण, रन्मा	३११५६	प्रदेश सरकार	२०००
७	स्वास्थ्य संस्था नभएका वडामा भवन निर्माण तथा सञ्चालन	३११५९	नेपाल सरकार	१४९००

कार्यालयको भनाइः कोभिड १९ महामारीको कारण उपरोक्त योजनाहरू कार्यान्वयन गर्न नसकिएको कार्यालयको भनाइ रहेको छ ।

१० **चौमासिक पूँजीगत खर्चः** आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम २३ बमोजिम स्वीकृत भएको कार्यक्रममा नियम २५ बमोजिम चौमासिक प्रगति विवरण वनाई पेश गर्नुपर्ने र चौमासिक कार्यलक्ष्य तथा कर्यक्रम बमोजिम कार्यसम्पादन सम्पन्न गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार चौमासिक खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम छ । वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप असारमा खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

बजेट उपशिर्षक	कुल खर्च	चौमासिक खर्च			
		प्रथम चौमासिक	दोस्रो चौमासिक	तेश्रो चौमासिक	असार महिना
चालु खर्चतर्फ	२०६७१०९४८	४२८४१०४४	५५३५७०३०	१०८५१२८७४	९११९८३६३
पूँजी खर्चतर्फ	१२९३१३४९१	५४४२००	४४४४१५१५	८४३२७७७६	८०१६५९९०
जम्मा	३३६०२४४३९	४३३८५२४४	९९७९८५४५	१९२८४०६५०	१७२१६४३५३
प्रतिशत		१२.९१	२९.७०	५७.३९	५१.२४

पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार वार्षिक रू. ३३ करोड ६० लाख २४ हजार निकासा भाएकोमा प्रथम चौमासिकमा रू. ४ करोड ३३ लाख ८५ हजार अर्थात १२.९१ प्रतिशत दोस्रो चौमासिकमा ९ करोड ९७ लखा ९९ हजार अर्थात २९.७० र तेस्रो चौमासिकमा १९ करोड २८ लाख ४१ हजार अर्थात ५७.३९ र असार महिनामा मात्र रू. १७ करोड २१ लाख ६४ हजार अर्थात ५१.२४ प्रतिशत खर्च देखिनुले असारमा आएर खर्चको चाप बढेकोले सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन । स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार चौमासिक रुपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ ।

११ **क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थितिः** स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०७६।७७ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छ ।

मुख्यक्षेत्र	वार्षिक बजेट	खर्चरकम	कुलखर्चमध्येप्रतिशत
आर्थिक विकास	१२७८४५००	९५३७२०१	२.८४
सामाजिक क्षेत्र	२०१५५८०००	१५८४३०१६	४७.१८
पूर्वाधार विकास क्षेत्र	८०५२९०००	७५८९६८९०	२२.५९
वित्तीय व्यवस्थापन र सुशासन	३७०२८०००	१९९३१७५४	५.९३
कार्यसञ्चालन तथा प्रशासनिक खर्च	९८४४२५००	७२११५५७८	२१.४६
जम्मा	१३५४७०५००	९२०४७३३२	१००.००

उपरोक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये सामाजिक क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी ४७.१८ प्रतिशत र सबै भन्दा घटी वातावरण तथा विपद वस्थापनमा ५.९३ प्रतिशतबजेट विनियोजन गरेको छ ।

१२ **खर्च बिश्लेषणः** पालिकाले यस वर्ष कुल आन्तिरक आयबाट रू.२५८४७७७।- गत वर्षको मौज्दात रू. २६८१७२६७।७० राजस्व बाँडफाँड र अनुदानबाट रू. ३६९९५९५५८.८० र अन्तर सरकारी अख्तियारीबाट रू. ७७४२७८५०.०० समेत रू. ४७६७८९४५३.८० आम्दानी भएकोमा चालु तर्फ रू. २८२५३२७९८.०० र पूँजीगत तर्फ रू. १३३००६२१२।- र समेत रू. ४१५५३९०१०।- खर्च भएको छ। खर्च मध्ये आन्तरिक आयको मात्र हिस्सा ०.६२ प्रतिशत रहेको छ । यस वर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रू. ३५७८०००।— खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको १३८.४२ प्रतिशत रहेको छ । पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकमबाट ६८ प्रतिशत चालु र ३२ प्रतिशतमात्र पूँजीगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट पालिकाहरूले विकास निर्माण कार्यक्रम संचालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिकरुपमा बिकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

१३ **लक्ष्य प्रगतिः** कार्यालयले चौमासिक र वार्षिक स्तरक प्रगति विवरण बनाई पेश गर्नुपर्नेमा कार्यालयले सञ्चालन गरेका स्थानीय स्तर, जिल्ला तथा केन्द्रीय स्तरका योजनाको नियम बमोजिमको ढाँचामा चौमासिक प्रगति विवरण तयार गरेको देखिएन । बजेट खर्च गर्ने तथा खर्चको तोकिएको ढाँचामा वार्षिक प्रगति तयार नगर्ने पदाधिकारीलाई जिम्मेवार बनाउनु पर्दछ ।

कार्यक्रम/योजना	कुल कार्यक्रम	वार्षिक प्रगति स्थिति			
		शून्य प्रगति	२५%सम्म प्रगति	५०% सम्म प्रगति	७५% सम्म प्रगति
कार्यक्रम संख्या	३२०	१८	६	२२	४८

१४ **ठेक्का व्यवस्थापनः** आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम २०(३) अनुसार लागत अनुमान तयार गर्ने, ठेक्का सम्झौता गर्ने कार्य प्रथम चौमासिक भित्र गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयको यो वर्ष वोलपत्र तथा सिलवन्दी दरभाउ पत्रको माध्यमबाट ५ वटा ठेक्का सम्झौता गरेकोमा दोस्रो चौमासिकमा शतप्रतिशत ठेक्का सम्झौता गरेको छ । नियमावलीले गरेको व्यवस्था वमोजिम तोकिएको समयावधी भित्र ठेक्का वन्दोवस्त नगरी अन्तिम चौमासिकमा मात्र ठेक्का सम्झौता गरी प्रगति शत प्रतिशत देखाउने गरेको छ । स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार सम्पूर्ण कार्य गर्नु पर्नेमा सो वमोजिम गरेको पाइएन । नियमको पालना हुनु पर्दछ ।

१५ **ठेक्काको विवरण**- निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखांकनका लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी गोश्वरा लगत (म.ले.प.फा.नं. ५०७) अभिलेख राखिएमा कुल गर्नुपर्ने, हालसम्म भएको कामको परिमाण र मूल्य सजिलै जानकारी हुने, कार्य सम्पादन जमानत, पेश्की लिन पेश गरेको बैंक ग्यारेण्टीको अवस्था, काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, भेरिएसन आदिको जानकारी हुने हुन्छ । कार्यालयले उक्त प्रयोजनका लागि अभिलेख राखेको देखिएन । अतः स्वीकृत ढाँचा अनुसार सबै विवरण खुल्ने गरी अद्यावधिक बनाई राख्नुपर्दछ ।

१६ **खरिद कार्यमा प्रतिस्पर्धाको स्थितिः** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ६९(१) तथा नियमावली, २०६४ को नियम १४६(२) मा बोलपत्रमा पर्याप्त प्रतिस्पर्धा गराउन विद्युतीय सञ्चार माध्यम (e-Bidding) बाट बोलपत्र आह्वान गर्न सकिने व्यवस्था रहेकोछ ।साथै सोही ऐनको दफा २६(६) बमोजिम कुनै बोलपत्रदाताले आपसमा मिलेमतो गरी बोलपत्र दाखिला गरेको हुन सक्ने सम्भावना तर्फ समेत मध्यनजर गर्दै मिलेमतो भएको पुष्टि भएमा ठेक्का रद्द हुने ऐनको प्रावधान रहेको छ ।कार्यालयले यस वर्ष २३ वटा निर्माण तथा खरिद कार्य ठेक्का मार्फत गरेको छ । उक्त मध्ये १ ठेक्कामा ११.५२ प्रतिशत घटी र ३ वटा ठेक्कामा १ प्रतिशत भन्दा घटीमा ठेक्का प्रतिस्पर्धा भएको देखिन्छ । कार्यालयले यस वर्ष १ प्रतिशत भन्दा घटी

प्रतिस्पर्धा भएका ३ वटा ठेक्का देहाय अनुसार छन् ।

क्र.सं.	कार्यक्रमको नाम	ठेक्का नंबर	बोलपत्र बिक्री सङ्ख्या	बोलपत्र दाखिला सङ्ख्या	लागत अनुमान	स्वीकृत रकम	घटी प्रशिशत
१	जाङ घुरवाङ चारगाउँ सडक निर्माण	२–२०७६।७७	३०	३	४७९९	४७६७	**०.६६**
२	पुथा हिमालय मा.वि. भवन तथा खेल मैदान	१–२०७६।७७	१४	३	४७९९	४७९५	**०.०८**
३	मोरावाङ झो.पु.	३–२०७६।७७	३	३	८५२४	८५१७	**०.०८**

संगठन तथा कर्मचारी व्यवस्थापन

१७ **प्रशासकीय संगठन र कर्मचारी व्यवस्थापन**- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ६० जना दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधि सम्म प्रमुख प्रशाकीय अधिकृत सहित ६ जना पदपूर्ति भएको देखिन्छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार कार्य व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका अधिकृत छैटौं २ जना, इन्जिनियर १ जना, लेखाअधिकृत १ जना आलेप सहायक १ जनालगायतका ५४ पदहरू रिक्त देखिन्छ । दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन, सेवा प्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर परेको स्थिति छ । रिक्त पदहरू पूर्ति गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

१८ **कर्मचारी करार**- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको र सेवा करारबाट लिईने कर्मचारीको दरवन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र अस्थायी दरबन्दी सृजना गर्न नसकिने व्यवस्था छ । तर पालिकाले विभिन्न पदमा ६० जना कर्मचारीहरू करारमा राखि रू. १५३६५०८०.०० खर्च लेखेको छ ।

त्यसैगरी सोही ऐनको दफा ८३(८) वमोजिम पालिकाले नगर प्रहरी, सवारी चालक, सयश, कार्यालय सहयोगी, पलम्बर, इलेक्टिसियन, चौकिदार, माली, बगैंचे लगायतका पदमा मात्र करारबाट सेवा लिन सकिने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय तहले माथि उल्लेखित पद वाहेक स्वास्थ्य तर्फ २० जना, कृषि प्राविधिक ११ कम्प्युटर अपरेटर ३ जना, प्राविधिक तर्फ ५ समेत ३९ जना करार नियुक्ति गरी वर्षभरीमा रू. ७०७८८५०।०० भुक्तानी गरेको अनियमित देखिएको रू. ७०७८८५०.००

१९ **कल्याणकारी कोषः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९१ वमोजिम स्थानीय तहले स्थानीय सेवाका कर्मचारीले निजको सेवाशर्त तथा कानून वमोजिम अवकास हुँदा प्राप्त गर्ने योगदानमा आधारित उपदान, औषधि उपचार लगायतका सुविधा उपलव्ध गराउन अवकास कोषको स्थापना गर्ने व्यवस्था छ । ऐनको व्यवस्था बमोजिम योगदानमा आधारित अवकास सुविधा सम्बन्धी कानून तर्जुमा गरी लागू गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

२० **स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कन :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीयतहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभूत तथ्याङ्क संकलन, अभिलेख र सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक श्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य श्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको पालिकाको प्रोफाइल

तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन । स्थानीय तहका हरेक प्राथमिकीकरणका क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने हुँदा सोको संकलन र अभिलेख राख्ने कार्यमा पहल हुनु आवश्यक छ । तथ्याङ्कवेगर प्राथमिकतामा राखिएका योजना, बजेट, प्रक्रिया र कार्यान्वयनले उचित सार्थकता नपाउने हुँदा यस तर्फ पालिकाले अभिलेख व्यवस्थापनमा ध्यान दिनुपर्दछ ।

२१ **सेवा प्रवाहको स्थिति :**स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन बनाउन तथा सोको अधिनमा रही आवश्यकता अनुसार नियम, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था अनुसार ९ वटा ऐन, ५ वटा नियमावली र ५ वटा कार्यविधि स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । यस वर्ष पालिकाबाट जन्म मृत्यु दर्ता ६४३ वटा, मृत्यु दर्ता ९६ वटा, वसाइँसाराइ १९ वटा, विवाह दर्ता ९४ वटा र सम्बन्ध विच्छेद दर्ता ४ वटा गरेको विवरण प्राप्त भएको छ । पालिकाले पूर्वाधार विकासमा ३१.४३ प्रतिशत बजेट खर्च गरेको भएपनि सडक निर्माण, सडक मर्मत, ग्राभेल सडक निर्माणको भौतिक प्रगतिको विवरण अध्यावधिक गरेको छैन । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार पालिकाबाट प्रदान गरिने सेवाप्रवाहमध्ये पञ्जीकरण बाहेकका अन्य सेवा सञ्चालनमा सन्तोष जनक देखिएन ।

२२ **योजना छनोट र कार्यान्वयन**: स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ बमोजिम स्थानीय तहले योजना बनाउँदा सहभागितमूलक, उत्पादनमूलक र प्रतिफल प्राप्त हुने प्रकृतिका योजना छनौट गरी प्राथामिकीकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सभाबाट स्वीकृत वार्षिक गाउँ विकास योजना २०७६/७७ को अध्ययन गर्दा पालिकाले स्वीकृत गरी सञ्चालन गरेको अधिकांश योजना न्यून बजेट भएका र लागत प्रभावी हुने किसिमले संचालन गरेको पाइएन । पालिकाले यस वर्ष संचालन गरेका योजना देहाय अनुसार छन् ।

रू. १ लाख सम्म	रू. १ लाख देखि २ लाखसम्म	रू. २ लाखदेखि ५ लाखसम्मका	रू. ५लाख देखि १० लाखसम्मका	रू. १० लाखभन्दा बढीको	जम्मा
१३	२३	६४	१५	२९	१४४

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाले यस वर्ष रू. एक लाख देखि १० लाख सम्मका जम्मा ११५ वटा योजना संचालन गरेकोमा रू. १ लाख भन्दा मुनिका मात्र १३ वटा योजनाहरू रहेका छन् । त्यसैले साना रकमका धेरै योजनाहरू संचालन गर्दा कार्यालयको जनशक्ति वर्षै भरी योजना व्यवस्थापनमा खटिनु पर्ने, संचालित योजनाबाट चालु प्रकृत्तिका कार्यमा बढी खर्च भई लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत नकारात्मक असर पर्ने अवस्था तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

२३ **वडा सचिवको पदपूर्ति :** पालिका अन्तर्गतका वडा कार्यालयबाट संचालित सेवा प्रवाहमा महत्वपुर्ण भूमिका रहेका वडा सचिवको दरबन्दी र पदपूर्तिको अवस्था देहाय बमोजिम छ । रिक्त पदहरूको पदपूर्ति गर्नु पर्दछ ।

वडा संख्या	वड सचिवको दरबन्दी	वडा सचिवको पदपूर्ति	रिक्त वडा सचिव
१४	१४	०	१४

कानून निर्माण एवं कार्यान्वयन

२४ **कानून र सञ्चालन स्थिति**- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरूले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट ३० नमूना कानूनहरू बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस पालिकाले हालसम्म ९ वटा ऐन, ५ वटा नियमावली, ५ वटा कार्यविधि लगायत २० वटा कानून निर्माण गरी

	कार्यान्यनमा ल्याएको छ । साथै पालिकाले २० वटा कानूनहरू निर्माण गरी सभा।कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरेतापनि उक्त कानूनहरू राजपत्रमा प्रकाशन गरेको छैन् । तसर्थ उक्त कानूनहरू राजपत्रमा प्रकाशन गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ ।	
२५	**न्यायिक समिति**- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । तर लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतवर्ष फछ्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन बाँकी नरहेको र यो वर्ष १२ विवाद दर्ता भएकोमा १० वटा फछ्र्यौट भई २ बाँकी देखिन्छ । न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फछ्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनुपर्दछ ।	
२६	**निर्देशिका तथा मापदण्डः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ मा पालिकाले आफ्नो क्षेत्राधिकारभित्रको विषयमा ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाउन सक्ने उल्लेख छ । गाउँपालिककाले कर्मचारी, उपभोक्ता समिति तथा अन्य लाभग्राही समुहलाई सचेतना, क्षमता विकास, सीप विकास आदिसँग सम्बन्धित तालिम, गोष्ठी अभिमुखीकरण लगायतको कार्यक्रम सञ्चालनको लागि निर्देशिका तर्जुमा गरी लागू गरेको छैन । यसले गर्दा कार्यक्रम सञ्चालनमा जिम्मेवारी, जवाफदेही, खर्च प्रक्रिया तथा मापदण्डमा समानता आउन सक्ने देखिएन । गाउँपालिकाले कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धी निर्देशिका तर्जुमा गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्दछ । गाउँपालिकाले कृषि औजार, ह्याण्ड पम्प, सिंचाइ बोर जडान लगायतका सामग्री वितरण तथा फलफुल विरुवा, बाख्रा र कुखुरा लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा सरोकारवालाहरूलाई सूचना प्रवाह, प्रस्ताव/माग संकलन, लाभग्राही छनौट र वितरण सम्बन्धी प्रकृया एवं मापदण्ड तर्जुमा नगरेकोले आम नागरिकको पहुँच सुनिश्चित र पारदर्शी भएको पाइएन । यसले गर्दा गाउँपालिकाले वितरण गरेको सामग्री तथा अनुदान न्यायोचित छ भन्ने आधार देखिएन । यसमा सुधार हुनु पर्दछ ।	
२७	**आन्तरिक लेखापरीक्षण** - स्थानीय तह संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारीताको आधारमा प्रत्येक चौमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ । तर यस गाँउपालिकाले यस वर्षको आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराएको छैन । तसर्थ कानूनमा तोकिए बमोजिम आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।	
२८	**आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा** :प्रत्येक स्थानीय तहले आफ्नो आन्तरिक कारोवार, आन्तरिक जाच एवं आर्थिक कार्य प्रणाली प्रभावकारी र व्यवस्थित गराउन आन्तिरिक लेखापरीक्षण शाखा गठन गर्नुपर्ने व्यबस्था भएतापनि आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा गठन भएको छैन । आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा गठनको अभावमा आर्थिक कारोवार अव्यवस्थित भई वित्तीय जोखिम वढ्ने संभावना रहन्छ । तसर्थ यस गाँउपालिकाले आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा गठन गरी आर्थिक कारोवारको यथार्थता एवं वित्तीय जोखिम न्यूनीकरण गर्ने तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।	
	पदाधिकारी सुविधा	
२९	**पदाधिकारी सुविधा**- लुम्बिनी प्रदेश स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ३ मा स्थानीय तहका पदाधिकारी, सदस्य र सभाको सदस्यले आफु निर्वाचित भई अनुसूची-१ बमोजिम पद तथा गोपनियताको शपथ लिई आफ्नो पदको काम कारबाही शुरु गरेको मिति देखि मासिक	

सुविधा पाउने व्यवस्था गरेकोमा सम्मानीत सर्वोच्च अदालतको आदेशले २०७६ कार्तिक १ गतेबाट लागू हुने गरी उक्त सुविधाहरू खारेज गरिएको छ । जसअनुसार लुम्बिनी प्रदेश सरकारले प्रथम संशोधन गरी मिति २०७७/३/८ मा पारित गरेको उक्त पदाधिकारी सुविधा सम्बन्धी ऐनको अनुसूची १(क),१(ख),१(ग) मा उल्लेख भएको सुविधामात्र दिन मिल्ने देखिन्छ । जसबाट स्थानीय तहका पदाधिकारीहरूले मासिक पारिश्रमिक वापतको सुविधा पाउने देखिदैन । तर पालिकाले पदाधिकारीको साउन देखि असोज सम्म मासिक पारिश्रमिक सुविधामा निम्नानुसार रू. २२४४०००।०० हजार खर्च लेखेको देखिन्छ ।

सि.नं.	विवरण	प्रमुख	उपप्रमुख	वडा अध्यक्ष १४	कार्यपालिका सदस्य (वडा अध्यक्ष सरह १ सुविधा)	कार्यपालिका सदस्य ४	सभाका सदस्य ४९ जना	कुल खर्च
१	मासिक सुविधा	९००००	८१०००	८४००००	६००००	१४४०००	१०२९०००	२२४४०००

३० **स्थानीय तहका पदाधिकारी सुविधा** : नेपालको संविधानको धारा २२७ मा गाँउ सभा तथा नगरसभाका सदस्यले पाउने सुविधाका सम्बन्धमा प्रदेश कानूनबमोजिम हुने व्यवस्था अनुसार लुम्बिनी प्रदेश संसदले स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ जारी गरेको छ । उक्त ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार पालिकाबाट देहाय बमोजिम ९ महिनाको रू. १३३४०००।- सुविधा वापत भुक्तानी भएको छ ।

विवरण	अध्यक्ष	उपाध्यक्ष	वडाअध्यक्ष ३ जना	कार्यपालिका सदस्य ५ जना	सभाका सदस्य ४९ जना
यातायात खर्च	१२०००	१२०००	१००००	०	०
टेलिफोन,मोबाइल	३०००	३०००	३०००	०	०
पुस्तक, पत्रिका, ईन्टरनेट	३०००	३०००	३०००	०	०
अतिथि सत्कार	४०००	४०००	४०००	०	०
जनसम्पर्क	६०००	६०००	६०००	०	०
खानेपानी/बिजुली/सरसफाई	२०००	२०००	२०००	०	०
मर्मत संभार	२०००	२०००	२०००	०	०
चाडपर्व	१५०००	१५०००	१००००	०	०
कुल जम्मा					१३३४०००

बजेट अभावले अध्यक्ष उपाध्यक्ष र ३ जना वडा अध्यक्षको पारिश्रमिक मात्र भुक्तानी गरेको भन्ने कार्यालयको भनाई रहेको छ ।

३१ **पदाधिकारी अन्य सुविधा:** लुम्बिनी प्रदेश स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी ऐन,२०७५ (पहिलो संशोधन समेत)को दफा ३ मा स्थानीय तहका पदाधिकारीहरूले अनुसूची १(क),१(ख),१(ग) मा उल्लेख भएको भन्दा बढी हुने गरी पादाधिकारी सुविधा दिन मिल्ने देखिदैन । तर पालिकाले उक्त ऐनमा उल्लेख भएको भन्दा बढी हुने गरी खानेपानी र मर्मत संभार तर्फको संशोधनद्वारा झिकिएको कलमको समेत वडा नं १, ७ र ८ का वडा अध्यक्षहरूलाई रू. ९६०००।- ऐनले तोकेको भन्दा बढी भुक्तानी लिने तपसिल बमोजिमका पदाधिकारीबाट असूल हुनुपर्ने रू. ९६०००.००

क्र.सं.	वडा	पदाधिकारीको नाम थर	खानेपानी	मर्मत	कुल जम्मा
१	वडा नं.१	मकर बहादुर गुरुंग	१६०००	१६०००	३२०००
२	वडा नं. ७	हेमजंग घर्ती	१६०००	१६०००	३२०००
३	वडा नं. ८	भीमबहादुर मल्ल	१६०००	१६०००	३२०००
जम्मा			४८०००	४८०००	९६०००

३२ **खाना तथा विविध खर्च**- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ तर पालिकाले यस वर्ष खाना तथा विविधतर्फ मात्र रू.६८२१७३।०० खर्च गरेको छ । यस्तो खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्नु पर्दछ ।

३३ **आर्थिक सहायता**- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा स्थानीय तहको रकमबाट आर्थिक सहायता, चन्दा, पुरस्कार एवं संस्थागत अनुदान वितरण गर्न पाउने व्यवस्था रहेको देखिंदैन । तर पालिकाले यस वर्ष रू. २ लाख ५० हजार आर्थिक सहायता वितरण गरेका छन् । आर्थिक सहायता खर्च लेख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

अनुदान फिर्ता, वितरण र उपयोग

३४ **अनुदान फिर्ता**– संघीय एवं प्रदेश सरकारको कानून एवं कार्यविधि बमोजिम ती निकायबाट स्थानीय तहमा प्राप्त हुने समपुरक वाहेकका अनुदान खर्च नभई बाँकी रहेको अवस्थामा सम्बन्धित निकायमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । खर्च नभई बाँकी रहेकोरकम संघीयको सरकारको रू. ३२६५१२६७।— मिति २०७७।४।२९ र रू. ७४७५९६०।— मिति २०७७।७।२७ मा र प्रदेश सरकारको मिति २०७७।४।२९ मा रू. २८५०८८१।— समेत जम्मा रू. ४२९७८१०८।— फिर्ता गरेको छ ।

(रू. हजारमा)

अनुदान प्रदान गर्ने निकाय	अनुदानको प्रकार	प्राप्त रकम	खर्च रकम	बाँकी रकम
संघीय सरकार	शसर्त	१८२६०६	१४२४७८	४०१२८
	विषेश			
	समपुरक			
	अन्य			
प्रदेश सरकार	शसर्त	९०००	७०००	२०००
	विषेश	११११६०	१०३०९	८५१
	समपुरक			
	अन्य			
जम्मा		**२०२७६६**	**१५९७८७**	**४२९७९**

यस्तो खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्नु पर्दछ ।

३५ **अन्य कार्यालयको खर्चः** आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६ मा स्वीकृत बजेट रकम स्वीकृत निकायको लागि भएको र सोही अनुसार अन्यत्र प्रयोजनमा खर्च नगर्ने व्यवस्था छ । जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा खानेपानी टयाङ्की निर्माण वापत रू. ५०००००।- र शसस्त्र प्रहरी वल शिविर व्यवस्थापन कार्यको रू. २५००००।- समेत रू. ७५००००।- खर्च गरेको छ । यस्तो खर्चमा नियन्त्रण गर्नु पर्दछ ।

३६ **वार्षिक खरिद योजना/गुरुयोजना** : सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ ले वार्षिक १० करोडभन्दा बढीको खरिद गर्दा गुरुयोजना तयार गर्नुपर्ने नियम ८ ले वार्षिक १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खारिद योजना बनाउनुपर्ने ब्यवस्था छ । यस पालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत वार्षिक रू.१२ करोड ९५ लाख १९ हजारपूँजीगत खर्च/खरिद निर्माण कार्य गरेको छ । तर पालिकाले आफ्नो खरिद नियमावली नबनाएको अवस्थामा उक्त ऐन, नियम बमोजिम वार्षिक खरिद योजना र गुरुयोजना नबनाई खरिद कार्य गरेको देखियो । अतः पालिकाले उक्त नियमावली बमोजिम खरिद योजना/गुरुयोजना बनाई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।

३७	**सवारीसाधन खरिद-** अर्थ मन्त्रालयको स्थानीय तहमा बजेट तर्जुमा कार्यान्वयन आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पती हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४ को निर्देशन नं. ५.१५ अनुसार नेपाल सरकारबाट उपलब्ध गराइएको बजेट तथा स्रोत साधनबाट कार्यालयको नियमित प्रयोजनको लागि सवारी साधन खरिद गर्न नपाईने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार पालिकाले ३ थान मोटरसाइकल खरिदमा रू. ७ लाख ९५ र एम्बुलेन्स १० लाख ४१ हजार समेत रू. १८ लाख ३६ लाख बजेटबाट खर्च गरेको छ । सवारी साधन तथा भारी उपकरण सञ्चालन सम्बन्धी दीर्घकालीन नीति तर्जुमा गरी सवारी साधान उपयोग गर्नु पर्दछ ।	
	कर दस्तुर एवं आन्तरिक आय	
३८	**आयको अनुमानः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले पेश गरेको आय/व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ मालपोत, कर, सेवा शुल्क, दस्तुर वापत अनुमानित रू. ५० लाख प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०७६।७७ मा रू. २५ लाख ८५ हजार अर्थात अनुमान भन्दा ४८.३ प्रतिशत कम आय प्राप्त गरेको छ । आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आय आर्जन बृद्धि गर्नेतर्फ विशेष ध्यान दिन आवश्यक देखिएको छ ।	
३९	**आन्तरिक आयः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०७६।७७ मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ । **केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च** | **आन्तरिक आय** | **आन्तरिक आय प्रतिशत** १० करोड ९५ लाख ४३ हजार | २५ लाख ८५ हजार | २.३६ उपरोक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा २.३६ प्रतिशत मात्र रहेको छ । त्यसैले पालिकाको आन्तरिक आय संकलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।	
४०	**कर तथा शुल्क असुली** -स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विटौरी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले एक मुष्ट रू. ५० लाख आयको अनुमान गरेकोमा २५ लाख ८४ हजार मात्र आय भएको छ । पालिका भित्र रहेका करदाताहरूको अभिलेख व्यवस्थित नरहेको एवं बुझाउन ल्याएको अवस्थामा मात्र कर एवं शुल्क बुझ्ने परिपाटी रहेकोले उल्लिखित असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन ।तसर्थ आफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायरामा ल्याउनु पर्दछ ।	
४१	**राजस्व अभिलेख** : कार्यालयले राजस्वको अभिलेख अध्यावधिक गरी सोको लेखापरीक्षण गराउने जिम्मेवारी कार्यालय प्रमुखको हुने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाबाट रसिद ठेलीहरू छपाई गरेर वडा कार्यालयमा पठाउने गरेकोमा सोको पुरा अभिलेख पालिकामा आएको देखिएन । अघिल्लो आ.व.को बाँकी रसिद समेत एकीन गर्न सकिएन । कार्यालयबाट सबै वडाहरूमा पनि स्वचालित प्रणाली जडान गरी राजस्व संकलन गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानुपर्दछ । यसले गर्दा व्यक्तिहरूले छुट्टै रसिद छपाउने जोखिम विद्यमान रहन्छ । यसको सम्बन्धमा तहाँ कार्यालयबाटै छानविन गर्नुपर्दछ । अतः कार्यालयले आगामी दिनमा रसिद नियन्त्रण तथा राजस्व असूलीलाई स्वचालित प्रणाली मार्फत ब्यवस्थापन सम्बन्धमा विशेष ध्यान पुऱ्याउनुपर्ने देखियो ।	

४२ **रितपूर्बकको कर बिजक** –मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १४ बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका फर्मसँग तोकिएको ढाँचाको कर बिजक लिई खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । फोटोकपी बिजकको आधारमा देहाय अनुसारका निर्माण व्यवसायीहरूलाई मू.अ.कर रू.१४२८१।१५ समेत रू. १२४१३६।१५ भुक्तानी गरेको छ । तसर्थ उक्त निर्माण व्यवसायीले रितपूर्वकको कर बिजक वेगर कार्यालयबाट भुक्तानी लिएको मू.अ.कर समायोजन गरेको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रू. ६७५६९.१५

भौ.नं. र मिति	काम	भुक्तानी पाउनेको नाम	भुक्तानी रकम	मू.अ.कर रकम
१०–२०७६।९।२१	तकसेरा सडक निर्माण डीपीआर	मार्टिन इन्जिनियरिङ सोलुसन	४०५७८२.००	४६६८३.००
४४–२०७७।३।११	खोरेतुपा लघुजलविद्युत उ.स.	भण्डारी ट्रेडर्स एण्ड सप्लायर्स	५८५००.००	६६०५.००
प्रदेश सरकार हस्तान्तरित कार्यक्रम				
७–२०७७।३।३०	पशु प्रयोगशाला भवन निर्माण	सिद्धार्थ हार्डवेयर एण्ड सप्लायर्स	१२४१३६.१५	१४२८१.१५
	जम्मा			६७५६९.१५

४३ **नन्फाइलरः** मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १८ मा भुक्तानीमा प्राप्त मूल्य अभिवृद्धि करको विवरण भुक्तानी पाएको अर्को महिनाको २५ गतेभित्र सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा कर विवरण सहित दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । तर पालिकाबाट देहायका फर्मलाई मू.अ.कर रू. ४३४०४.२७ समेत रू. ३७७२८३.२७ भुक्तानी दिएकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्म पनि ती फर्महरू कर विवरण नबुझाई नन्फाईलर रहेको पाइयो ।

गो भौ नं./मिति	भुक्तानी पाउनेको नाम	प्यान नं.	नन्फाइलर रहेको मिति	भुक्तानी रकम	मू अ कर कर रकम
१०७–२०७७।३।३०	झकास हार्डवयर	६०५७४२२५३	२०७७.M.३	३७७२८३.२७	४३४०४.२७
जम्मा				३७७२८३.२७	४३४०४.२७

कानूनी व्यवस्थाअनुसार विवरण नबुझाएकोले कर समायोजन भएको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रू. ४३४०४.२७

४४ **बहाल करः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५७ अनुसार गाउपालिका वा नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, कारखाना, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा गाउँपालिका वा नगरपालिकाले त्यस्तो बहाल रकममा बहाल कर लगाउने व्यवस्था छ । तर उक्त व्यवस्था वाहेकको पालिकाले पटके रूपमा असुल गरेको देहाय अनुसारको बहाल कर गाउँपालिकको संचित कोषमा जम्मा गरेको रकम संघीय संचित कोष खातामा दाखिला गर्नु पर्ने रू. ३०३६८६.००

बजेट शीर्षक	रकम
गा.पा. पूँजीगत	२३८३७०.००
संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम	१८९०१.००
प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम	२१११५.००
संसद विकास कोष	२५३००.००
जम्मा	३०३६८६.००

उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य

४५ **प्राविधिक बील र कार्य सम्पन्नः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बील वा अन्य कुनै बील बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी किताबमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था

रहेको छ । उपभोक्ता समितिहरूबाट सञ्चालित योजनाको ठेक्का बीलहरूमा लागत अनुमान र वास्तविक कामको मूल्याङ्कनमा बरावर परिमाण र रकम उल्लेख भएको देखिन्छ । लागत अनुमान बरावर नै मूल्याङ्कन भएको देखिएकाले वास्तविक काम कति भएको हो भन्ने सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था देखिएन । प्राविधिकले पेश गर्ने कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति र कार्य सम्पन्न भएको मिति लगायतका इन्जिनियरिङ नर्म्स अनुसार बीलमा खुलाउनुपर्ने तथ्याङ्क उल्लेख गरेको पाइएन । यसले गर्दा कुन काम कहिले सम्पन्न गर्नुपर्ने र तोकिएको अवधिमा सम्पन्न भए/नभएको विषयमा यकीन हुन नसकिएको हुँदा प्राविधिकले इन्जिनियरिङ नर्म्स अनुसारको उपभोक्ता समितिको बील बनाउँदा नापजाँचलाई वास्तविक कार्यसम्पादनमा आधारित बनाउनुपर्दछ ।

४६ **मू. अ. कर भुक्तानी** - मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १४ अनुसार मू.अ.कर बिजक जारी भएको अवस्थामा मात्र मू.अ.कर भुक्तानी दिन मिल्ने तथा सोही ऐनको दफा १५ मा दर्ता नभएको व्यक्ति वा फर्मले मू.अ.कर उठाउन वा असूल गर्न नमिल्ने व्यवस्था छ । उपभोक्ता संस्थाहरू गैर नाफामूलक संस्था भएका र मू.अ.करमा दर्ता पनि नहुने तथा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका फर्मसँग कारोबार भएको बिजक बेगर कानूनतः त्यस्ता संस्थालाई मू.अ.कर भुक्तानी दिन मिल्ने देखिंदैन । पालिकाले निम्नलिखित योजनाको लागत अनुमान तयार गर्दा निमार्ण सामग्रीको मूल्यमा मू.अ.कर थप गरी लागत तयार गरी सोही दरमा उपभोक्ता समितिसँग सम्झौता गरी मूल्य अभिवृद्धि करवापतको रकम भुक्तानी दिएको छ । लेखापरीक्षणका लागि छनौट गरिएको तपसिल बमोजिमका उपभोक्ता समितिले पेश गरेको मू.अ. कर बिजक भन्दा बढी मू.अ.कर थप गरी भूक्तानी दिएको मू.अ.कर रू. ५७१४१.७२ असूल हुनुपर्ने देखिएको रू. ५७१४१.७२

भौ.नं. मिति	भुक्तानी पाउनेको नाम	मू.अ.कर रकम		
		बिजक अनुसार	मूल्यांकन अनुसार	असुल गर्नु पर्ने रू.
२३—२०७६।११।६	घुन्मा खाला लविद्युत मर्मत उ.स.	५५७९६.३९	६३०५०.००	७२५३.६१
२६—२०७६।१२।९	जलविद्युत मर्मत उ.स.	१२२१४४.२१	१२८०८९.००	५९४४.७९
७१—२०७७।३।१९	खारखोला खेल मैदान	१३०४४.००	१२४९९.५	५४४.५
७४—२०७७।३।१९	पिपलटुङ धर्मशाला खा.पा.	८०५४.१५	९११०.१	१०५५.९५
१२९—२०७७।३।२७	आतिथ्य इलेक्ट्रोनिकल	८१३३.३२	१०७६४.५२	२६३१.२०
स्थानीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम				०
६—२०७७।३।१४	गराली खेल मैदान	२०२०४.६	२०९३०.००	७२५.४०
७—२०७७।३।२९	बालकल्याण आधारभूत विद्यालय	१३७२६.७	१८६०७.५२	४८८०.८२
१३—२०७७।३।२९	स्वास्थ्य इकाइ तथा महिला भवन	१०१७२.९७	१८६०७.५२	८४३४.५५
१४—२०७७।३।२९	आधारभूत विद्यालय अर्जल	१८९१५.००	२१५०६.३८	२५९१.३८
प्रदेश सरकार हस्तान्तरित कार्यक्रम				०
५—२०७७।३।३१	आधारभूत विद्यालय घेरावार, अर्जल	४६२१५.००	५०३८४.०५	४१६९.०५
६—२०७७।३।३०	स्वास्थ्य इकाइ भवन निर्माण	११३७०.४५	१८८९५.०८	७५२४.६३
७—२०७७।३।३०	पशु प्रयोगशाला भवन निर्माण	१४२८१.१५	२५६६६.९९	११३८५.८४
जम्मा				५७१४१.७२

४७ **हेभी इक्विपमेण्टको प्रयोग** – सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को नियम उपनियम (९) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट सञ्चालित हुने निर्माण कार्यमा डोजर, एक्साभेटर, लोडर, रोलर, ग्रेडर जस्ता हेभी मेशिनरी प्रयोग गर्न नमिल्ने व्यवस्था छ । सो नियमावलीको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशमा लागत अनुमान तयार गर्दाको समयमा हेभी मेशिन प्रयोग गर्नुपर्ने जटिल प्रकृतिको कार्य भनी उल्लेख भएको रहेछ भने सम्बन्धित प्राविधिकको सिफारिशमा सार्वजनिक निकायबाट सहमति लिई त्यस्ता मेशिन प्रयोग गर्न सकिने उल्लेख छ । पालिका अन्तर्गत सञ्चालित अधिकांश सडक निर्माण तथा स्तरोन्नतिसँग सम्बन्धित योजनाका

	उपभोक्ता समितिहरूले डोजर, एक्साभेटर लगायतका हेभी मेशिन प्रयोग गर्ने गरेको पाइए तापनि नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम सम्बन्धित प्राविधिकको सिफारिश गराई गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट सहमति लिएको पाइएन । यसका केही उदाहरणहरू यसप्रकार रहेका छन :	

गोभौनं./मिति	**उपभोक्ता समितिको नाम**	**कामको विवरण**	**भुक्तानी रकम**	**प्रयोग गरेको हेभी उपकरण**	**हेभी उपकरणमा भएको खर्च**
५८–२०७७।३।१६	ओख्मा तातोपानी सडक निर्माण उ.स.	सडक निर्माण	१५००००००	जे.सी.भी.	१५६६१६८.९
११०–०७७।३।३०	त्रिवेणी सिमलचौर सडक निर्माण उ.स.	सडक निर्माण	३४००००००	स्काभेटर	३४७७५९५
११३–०७७।३।३०	नाखा जामावगर सडक निर्माण उ.स.	सडक निर्माण	३८००००००	स्काभेटर	३८२८३२७.३०
२६–०७७।३।३१	मसिना बगर खेलमैदान निर्माण	खेल मैदान	७५००००००	स्काभेटर	३१८१३८७.९१
स्थानीय पूर्वाधार साझेदारी कार्यक्रम					०
११–२०७७।३।२९	तक कृषि सडक निर्माण	सडक निर्माण	२००००००	स्काभेटर	२०८२०५९.९८

नियमाबलीको ब्यबस्था अनुरुप कार्य गराउनुपर्दछ ।

४८	**नर्म्स भन्दा बढी भुक्तानीः** डोलिडारको स्वीकृत नर्म्स (संशोधित) सि.नं. ५ को २-१.२, १.८, १.९ अनुसार नरम प्रकारको माटो पाइप लाईन काट्नको लागि प्रतिघनमिटर ०.५ र कडा प्रकारको माटोमा ०.६ ज्यामी लाग्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले तयार परेको दर विश्लेषण अनुसार नरम प्रकारको माटोमा पाइप लाईनको लागि माटो काट्ने कार्यको लागि नर्म्स भन्दा बढी ज्यामी लाग्ने गरी दर विश्लेषण गरेको छ । नर्म्स भन्दा बढी दर विश्लेषण गरी आयोजनाको लागत बृद्धि गर्ने प्राविधिकलाई जिम्मेवार बनाउनु पर्दछ । डोलिडारको स्वीकृत नर्म्स भन्दा बढी दरमा लागत अनुमान तयार गरी उपभोक्ता समितिलाई भुक्तानी गरेको असुल गर्नु पर्ने रू.	७७००९९.३३

भौ.नं. मिति	आयोजना	माटो काटिएको परिमाण	दर	स्वीकृत नर्म्स अनुसार हुने दर	फरक	बढी भुक्तानी
७३–२०७६।३।१९	चापा गहिरा खा.पा.	६०	१२२८.२८	४६३.५०	७६४.७८	४५८८६.८०
७४–२०७६।३।१९	पिपलटुङ धर्मशाला खा.पा.	३३५.८०	१२२८.२८	४६३.५०	७६४.७८	२५६७१९.१०
७६–२०७६।३।२२	भुरेली खा.पा.	८७	१२२८.२८	४६३.५०	७६४.७८	६६५३५.८६
८५–२०७६।३।२५	मृगोभाल्ने तमाखे खा.पा.	२०१.६०	१२२८.२८	४६३.५०	७६४.७८	१५४१७९.६५
९०–२०७६।३।२५	आ.वि. चुमा खा.पा.	१४०	१२२८.२८	४६३.५०	७६४.७८	१०७०६९.२०
संघीय सरकारबाट हस्तान्तिरत कार्यक्रम						०
२५–२०७६।३।३१	सानो सिंचाइ रापै तक	१८२.७५	१२२८.२८	४६३.५०	७६४.७८	१३९७०८.७२
जम्मा						७७००९९.३३

४९	**पाइपको लम्बाई भन्दा बढी ट्रेन्च खनेको भुक्तानीः** कार्यालयले विभिन्न खानेपानी आयोजनाको पाइप लाईनको लागि टेन्च खन्ने तथा लेइग र ज्वाइन्टिग कार्यको भुक्तानी दिने गरेकोमा केही खा.पा. आयोजनाको पाइपको लम्वाई भन्दा बढी पाइप लाईन खनेको रकम भुक्तानी गरेको पाइयो । सामान्यतया खनिएको ट्रेन्चको लम्वाई अनुसारकै पाइप लेइग र ज्वाइन्टिग परिमाण हुनुपर्नेमा यस वर्ष लेखापरीक्षणका लागि छनौट गरिएका मध्ये तपसिलका आयोजनामा पाइपको लम्बाइ भन्दा ट्रेन्चको लम्वाईबढी हुने गरी नापी गरेर भुक्तानी गरेको रकम असुल गर्नु पर्ने रू.	४४२१८.०८

भौ. नं. र मिति	भुक्तानी पाउनेको नाम	खनिएको ट्रेन्चको लम्वाइ	पाइपको लम्वाई	बढी खनिएको परिमाण (घ.मी.)	दर	बढी भुक्तानी
७३–२०७६।३।१९	चापा गहिरा खा.पा.	५००	२००	३६	१२२८.२८	४४२१८.०८

५० **जटिलसंरचना निर्माण** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार उपभोक्ता समितिहरूलाई मेशिन, औजार उपकरणहरूको आवश्यक नपर्ने, श्रममूलक कार्यको जिम्मेवारी दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले आर.सि.सी. फ्रेम स्ट्रक्चर सहितका भवन, कल्भर्ट लगायतका जटिल प्राविधिक पक्ष समावेश हुने पूर्वाधार संरचना निर्माण कार्य समेत उपभोक्ता समितिहरू मार्फत् गराउने गरेको देखियो । यस्ता कार्य व्यावसायिक र अनुभवी निर्माण व्यवसायी फर्मबाट बोलपत्र प्रतिस्पर्धा मार्फत् गराउन उपयुक्त हुने देखिन्छ । यसका केही उदाहरणहरू यसप्रकार रहेका छन् :

गो.भौ.नं./मिति	उपभोक्ता समितिको नाम	कामको विवरण	भुक्तानी रकम
२३–२०७६।११।६	घुन्मा खोला जलविद्युत उ.स.	विद्युतीकरण	१५00000.00
२६–२०७६।१२।९	लघु जलविद्युत आयोजना मर्मत उ.स.	विद्युतीकरण	५00000.00
४५–२०७७।३।१४	दम्चन खोला लघुविद्युत आयोजना उ.स.	विद्युतीकरण	८00000.00
६४–२०७७।३।१७	नरसिंहखोला लघुविद्युत आयोजना उ.स.	विद्युतीकरण	१६७५000.00
९८–२०७७।३।२८	गरखानीफल्नै विद्युत लाईन विस्तार उ.स.	विद्युतीकरण	८00000.00
१०६–२०७७।३।३०	सालघारी गोल्खाडा लघुविद्युत लाईन विस्तार	विद्युतीकरण	५00000.00
१११–०७७।३।३०	झारलुङ कारीखोला लघुविद्युत मर्मत	विद्युतीकरण	१५५0000.00

नियमावलीको ब्यबस्था अनुरुप कार्य गराउनुपर्दछ ।

५१ **निर्माण व्यवसायीबाट काम गराएको** : सार्वजनिक खरिद नियमावली,२०६४ को नियम ९७ को उपनियम १० मा उपभोक्ता समिति वा लाभ ग्राही समुदायले पाएको काम आफैले सम्पन्न गर्नुपर्ने र कुनै निर्माण व्यवसायी वा सव कन्ट्क्टरबाट काम गराउन सकिने छैन भन्ने उल्लेख छ । देहायका उपभोक्ता समितिले ग्राभेलको काम आफै गर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा देहायका निर्माण व्यावसायीबाट काम गराएको देखियो । नियमावलीमा भएको व्यवस्था विपरित काम गराउने उपभोक्ता समिति, जाँचपास गर्ने प्राविधिक तथा सिफारिस कर्ता एवं अनुगमन कर्तालाई यस सम्बन्धमा जिम्मेवार वनाउनु पर्दछ ।

गो.भौ नं/मिति	उपभोक्ताको नाम	भुक्तानी रकम	निर्माण व्यवसायीको नाम	भुक्तानी रकम
५८-२०७७/३/१६	ओख्मा तातोपानी सडक	१५00000	यु.एस. बिल्डर्स प्रा.लि.	१५६६१६८.00
६८-२०७७/३/१७	मानेपोखरी फिल्ड निर्माण	५00000	मगरखाम कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि.	५१७२१0.00
११०–०७७।३।३०	त्रिवेणी सिमलचौर सडक निर्माण उ.स.	३४00000	सनलाइट इन्जिनियरिङ सेवा प्रा.लि	३४७७५९५.४७
११३–०७७।३।३०	नाखा जामावगर सडक निर्माण उ.स.	३८00000	सनलाईट इन्जिनियरिङ सेवा प्रा.लि	३८२८३२७.३0
संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम				
२६–०७७।३।३१	मसिना बगर खेलमैदान निर्माण	७५00000	सनलाईट इन्जिनियरिङ सेवा प्रा.लि	३१८१३८७.२१
स्थानीय पूर्वाधार साझेदारी कार्यक्रम				
११–०७७।३।३९	तक कृषि सडक निर्माण	२000000	अनमोल निर्माण सेवा	२0८२0५९.९८

क्र.सं.	विवरण	रकम
५२	**अग्रीम करः** आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८९ (३क) अनुसार उपभोक्ता समितिमार्फत काम गराउने गरी गरिएको पचास लाख रुपैयाँभन्दा बढीको रकममा एक दशमलब पाँच प्रतिशतका दरले करकट्टी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । देहाय अनुसार रू. ५० लाख भन्दा बढी लागत अनुमान भएका निर्माण कार्यको उपभोक्ता समितिसँग भएको सम्झौता अनुसार रकम भुक्तानी गर्दा अग्रीम आयकर वापत १.५ प्रतिशतले हुने रू. ३९०५९.०१ कट्टा नगरी भुक्तानी गरेको असुल गर्नु पर्ने रू.	२०८८००.००

क्र.सं.	उ.स. को नाम	लागत अनुमान	कार्यालयले व्यहोर्ने	भुक्तानी रकम	अग्रीम कर रू.
१	मसिना बगर खेलमैदान निर्माण	८०२६८२२.४५	७२०००००	७२०००००	१०८०००.००
२	पुथा हमाल मा.वि. खेल मैदान	७६०२४१३.९२	६७२००००	६७२००००	१००८००.००
	जम्मा				२०८८००.००

क्र.सं.	विवरण	रकम
५३	**चर्च तथा मन्दिर निर्माण**- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ बमोजिम स्थानीय तहले योजना बनाउँदा सहभागितमूलक, उत्पादनमूलक र प्रतिफल प्राप्त हुने प्रकृतिका योजना छनौट गरी प्राथामिकीकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।साथै वितरणमुखी खर्चलाई नियन्त्रण गर्दै संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकमलाई स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा दीर्घकालीन पूँजी निर्माण हुने कार्यमा खर्च गर्नुपर्दछ । नमूना छनोटको आधारमा परीक्षण गर्दा यस स्थानीय तहले यो वर्ष बजेटमा समावेश गरी देहायअनुसारका चर्च तथा मन्दिर निर्माणमा रू. ११ लाख ६२ हजार खर्च गरेको छ । पालिकाले पूर्वाधार विकास, जनताको जीवनस्तर उकास्ने कार्यक्रम तथा स्थानीय स्तरमा रोजगारी सृजना हुने, स्थानीय संस्कृति, परम्परा जगेर्ना गर्ने खालका कार्यक्रममा खर्च गर्नु पर्नेमा चर्च निर्माणमा खर्च गरेको छ । यसबाट विकास निर्माणमा खर्च हुने बजेट सिमित वर्गको हितको लागि खर्च गरेको देखिएकोले यस्तो खर्चमा नियन्त्रण गर्नु पर्ने देखिएको रू.	११६२०००.००

भौ.नं. र मिति	**वापत**	**भुक्तानी रकम**
४३–२०७७।३।११	चर्च मर्मत	१०००००।-
४६–२०७७।३।१४	चर्च मर्मत	१०००००।-
४८–२०७७।३।१४	चर्च निर्माण	५०००००।-
५२–२०७७।३।१५	चर्च मर्मत	१६२०००।-
६६–२०७७।३।१७	देवी थान टाकुरा मन्दिर	३०००००।-
जम्मा		११६२०००।-

क्र.सं.	विवरण	रकम
५४	**शीर्षक विपरित खर्चः** आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को यिमम ३६(१) मा नयाँ आ. व. शुरु भएपछि कार्यालय प्रमुखले नियम ३२ बमोजिम निकासा लिई बजेटको सीमाभित्र रही निर्धारित कार्यमा खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पुथा हिमाल मा.वि. मैकोट विद्यालय भवन निर्माण कार्यको लागि निर्माण व्यवसायी सनलाईट इन्जिनियरिङसँग २०७७।३।२० मा रू. ४७९५००८।— मा सम्झौता भएको छ । निर्माण व्यवसायीले २०७७।३।२९ मा सम्झौता रकम बरावरको बील पेश गरेको छ । बजेट नपुग भएको कारण स्थानीय पूर्वाधार साझेदारी कार्यक्रमको भौ.नं. १२—२०७७।३।३० बाट रू. ६५६९७०।— मात्र भुक्तानी गरेको छ । बाँकी नपुग रकम गाउँपालिकाको संचित कोषबाट रू. ४१२३६४०।— भुक्तानी गरेको पाइयो । बील भर्पाइ समयमा पेश भएको तर असार मसन्तमा सुत्र लक भएपिछ उक्त खर्च संचित कोषबाट भुक्तानी गर्नु परेको भन्ने कार्यालयको भनाई रहेको छ । यस्तो खर्च भुक्तानी आगामी वर्षको बजेटमा समावेश गरी भुक्तानी गर्नु पर्नेमा संचितकोषबाट खर्च गरेको रू. ४१२३६४०।— अनियमित देखिएको रू.	४१२३६४०.००

५५	**लजलविद्युतमा लगानीः** १३–२०७६।९।२८ रूकुमेली शहीद स्मृति ग्रामीण जलविद्युत सहकारी संस्था लि.ले सानोभेरी उत्तरगंगा खोलामा ९९८ किलोबाट क्षामताको सानोभेरी उत्तरगंगा जलविद्युत आयोजना निर्माणको लागि गाउँ कार्यपालिकाको २०७६।७।२६ को निर्णय अनुसार रू ३,५०,००,०००।– भुक्तानी दिएको छ ।कूल लगानी रू. ५५ करोड ३ लाख ४२ हजार मध्ये बैकल्पिक उर्जा केन्द्रको २८ करोड, सहकारी संस्थाको रू. १० करोड, गाउँपालिकाको ५ करोड र शेयर लगानीबाट १० करोड जुटाउने उल्लेख भए पनि गाउँपालिकाबाट २०७४ चैत ४ मा भुक्तानी भएको १ करोड ५० लाख बाहेक अन्य स्रोत समेत जुटाएको प्रमाण पेश नभएको अवस्थामा यस आ.व.मा थप रू. ३ करोड ५० लाख भुक्तानी भएको छ । २०७६ पुस ३ गतेको काठमाडौं पोष्टमा सहकारीले आयोजना निर्माणको लागि बोलपत्र आब्हान गरेको भए भए पनि ठेक्का सम्झौता भएको प्रमाण लेखापरीक्षणमा पेश भएन । आयोजनाको लागि जग्गा अधिग्रहण गर्ने कार्य सम्पन्न् भएको भन्ने कार्यालयको भनाई रहे पनि त्यसको प्रगति प्रतिवेदन समेत पेश भएन । गाउँपालिकाबाट हालसम्म भुक्तानी भएको रू. ५ करोडको ५ लाख कित्ता शेयर प्रमाणपत्र कार्यालयको नाममा २०७७।५।५ सहकारीले जारी गरेको छ । कार्य प्रगति नदेखिएको तथा प्रति मेगाबाट ५५ करोड भन्दा बढी लागत भएको आयोजनामा Cost Benifit analysis समेत नगरी गाउँपालिकाले गरेको लगानी रकमबाट प्रतिफल प्राप्त गर्ने निश्चत छैन । स्थानीय सरकर सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ ध (३) अनुसार गाउँपालिकाले एक मेगाबाट सम्मका जलविद्युत आयोजना सम्बन्धी स्थानीयस्तरको नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन गर्न सक्ने मात्र व्यवस्था भएकोमा प्रतिफल सुनिश्चत नभएको र माथि उल्लेखित अन्य स्रोतबाट लगानी समेत जुटाएको नदेखिएको लजलविद्युतको शेयरमा यस वर्ष रू. ३,५०,००,०००।— थप लगानी गरेको अनियमित देखिएको रू.	३५००००००.००
५६	११५—२०७७।३।३१ आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ मा कुनै रकमको भुक्तानी दिँदा रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गरी निकासा तथा खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ । कुल लागत अनुमान रू. २९३०३५२।०२ भएको नदु स्याउ उत्पादनको लागि ५००० वटा विरूवा रोप्नको लागि खाडल खन्ने कार्यको लागि रू. ९९३६२८.१३, स्थानीय काठबाट भएको फेन्सिङ कामको रू. २१९८५६.१४ र खानेपानी पाइपलाईन तथा टंकी निर्माणको लागि रू. १५९५६७०।६८ समेत रू. २८०९१५४.९५ मुल्यांकन गरी गाउँपालिकाबाट रू. २५ लाख भुक्तानी गरेको छ । स्याउको विरूवा राप्ने काम भएको मुल्यांकन तथा अनुगमन प्रतिवेदनबाट देखिदैन ।यसले गर्दा विरूवा रोप्ने मुख्य कार्य भएको प्रमाण काजगतबाट नदेखिएकोले तोकिएको परिमाण अनुसारको स्याउको विरूवा रोपेको तथा जगेर्ना गरेको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने रू.	२५०००००.००
५७	१२२—२०७७।३।३१ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ (१२) मा उपभोक्ता समितिबाट निर्माण कार्य सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक निकायले सोको रेखदेख, मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मेवारी समेत तोकी आयोजनाको स्वामित्व उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायलाई नै हस्तान्तरण गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । जनजाति वस्ती सरसफाई तथा शौचालय निर्माणको लागि कार्यालयले रू. १५ लाख भुक्तानी गरेको छ । सम्लग्न बील भर्पाई अनुसार ६८ वटा प्यान सेट रू. ७२३.२० को दरले खरिद गरी सोही परिमाणमा शौचालय बनाएको उल्लेख छ । उक्त परिमाणका ट्वाइलेट बनाइएका व्यक्तिहरूको नाम नामेसी खुल्ने विवरण पेश भएको छैन । खुला दिशा मुक्त क्षेत्रमा उक्त परिमाणको शौचालय बनाउनु पर्ने कारण सहित लाभग्राहीको सूची तथा निर्माण सम्पन्न भए पश्चात हस्तान्तरण भएको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने रू.	१५०००००.००

	संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम	
५८	२६—२०७७।३।३१ **बढी मूल्यांकनः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ (६) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले हरेक किस्ताको कामको प्राविधिक मूल्याङ्कन, बील, भरपाई र खर्च प्रमाणित गर्ने अन्य कागजात त्यस्तो समिति वा समुदायको बैठकबाट अनुमोदन गराई सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा पेश गर्नु पर्नेछ । मसिना बगर खेल मैदानको लागि रू. ८०२९१९.७२ को लगत अनुमान तयार गरेको छ । उक्त कार्यको मूल्यांकन अनुसार मेशिनबाट माटो खन्ने कामको मूल्यांकन रू. ३७२१९३७.६२ गरेको छ । उपभोक्ता समितिले पेश गरेको सनलाईट इन्जिनियरिङ निर्माण सेवा प्रा.लि. को बील नं. १२ मिति २०७७।३।१२ को बिजक अनुसार माटो खन्ने कार्य रू. ३१८१३८७।२१ मा सम्पन्न भएको देखिन्छ । बिजक भन्दा रू. ५४०५५०।४१ बढी मूल्यांकन भएकोले सो सम्बन्धमा छानविन गरी असुल गर्नु पर्ने रू.	५४०५५०.४१
	सशर्त कार्यक्रम तर्फ	
५९	**शिक्षक दरवन्दी र पदपूर्ति** - स्थानीय तह अन्तर्गत रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा दरबन्दी अनुसार शिक्षकको पदपूर्ति भई नियमित पठनपाठनको व्यवस्था हुनुपर्दछ । यस स्थानीय तह अन्तर्गत विभिन्न तहका ४५ सामुदायिक विद्यालयहरूको शिक्षक दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था एवं विद्यार्थीको संख्या निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।	

सि.नं.	विद्यालयको नाम	शिक्षक दरबन्दी	पदपूर्ति	पदपूर्ति मध्ये करार	विद्यार्थी संख्या
१	महेन्द्र मा व तकसेरा	१४	१३	६	२५५
२	पर्वत मा व कोल	१५	१३	११	२७६
३	पुथा हिमालयन मा व मैकोट	१३	११	१०	२९२
४	जनसहयोग मा व रिवाङचौर	१०	१०	५	३१५
५	सद्धमणडली मा व राङ्सी	१०	१०	८	३२१
६	देउराली मा व हुकाम	८	८	६	३१५
७	आदर्श मा व खारावाङ	७	७	४	१८९
८	जनज्योति मा व जाङ	४	४	२	१९९
९	उत्तरगंगा आ व सेरावालुवा	७	७	४	१३३
१०	जन प्रय आ व घुम्लीवाङ	४	४	४	१२६
११	हिमालय जनजागृति आ व	३	२	२	१६६
१२	हिमालय आ व ओख्मा	४	४	२	९३
१३	जनजागृति आ व मयाङ	४	४	२	१६०
१४	सानीभेरी आ व खारखोला	४	४	२	११८
१५	आ व रन्मा	५	५	३	१५८
१६	वालकल्याण आ व अर्जुल	५	५	३	१०५
१७	दशरथ आ व तुपा	२	२	२	८८
१८	जनगागृति आ व दम्चन	१	१	१	६७
१९	जनता आ व तल्लोसेरा	३	३	३	४१

२०	ज्योति आ व फल्नै	५	५	३	३५
२१	दुर्गा आ व गर्खानी	३	३	२	५१
२२	आ व गोलखाँडा	३	३	३	५३
२३	पहाडी आ व छमारी	२	२	२	१६
२४	आ व नाखा	४	४	४	१०५
२५	नेपाल राष्ट्रिय आ व घुर्वाङ	३	३	३	१४
२६	लालपाटन आ व चुमा	१	१	१	५५
२७	वालकल्याण आ व घरेली टाकुरा	३	३	३	४९
२८	सुन्दर आ व वर्गुम	१	१	१	१४
२९	आ व पद्मी	४	४	३	६२
३०	जनजागृति आ व पपलटुङ	१	१	१	२५
३१	आदर्श आ व डमुरगैरा	४	४	३	५४
३२	आ व गर	४	४	१	६२
३३	वालकल्याण आ व उर्जाङ्ग	१	१	१	६५
३४	आ व फुलवाङ	१	१	१	२०
३५	नेपाल राष्ट्रिय आ व काजरजंग	३	३	१	५४
३६	हिमालय आ व पेल्मा	४	४	२	१२६
३७	जनता आ व पुषर	३	३	२	४६
३८	वालकल्याण आ व तिज्याङ	२	२	२	११
३९	तातापानी आ व गुईवाङ	३	२	२	३१
४०	आ व झारलुङ	१	१	१	१४
४१	आ व हार्दिवाङ	४	४	३	४६
४२	जनज्योति आ व घुन्माखोला	४	४	४	७५
४३	डग्रे आ व पानीचौर	१	१	१	१७
४४	वालकल्याण आ व पुनमचौतरा	४	४	३	६६
४५	वालकल्याण आ व काँडा	१	१	१	४३

६०	विद्यालयगत निकासा रजिष्ट्रर –अधिकार प्राप्त अधिकारीले आम्दानी खर्च ठीक र विश्वसनीय रहेको तथा दोहोरो हुने गरी भुक्तानी भएको छैन भन्ने कुरामा सुनुश्चित हुनुपर्दछ । कार्यालयले तोकिएको ढाँचामा विभिन्न विद्यालयलाई निकासा दिएको रकमको स्पष्ट विवरण खुलाई दोहोरो भुक्तानी नहुने गरी अभिलेख राख्ने नगरेकोले दोहोरो भुक्तानी हुन सक्ने अवस्थाको नियन्त्रण गर्न भरपर्दो आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली अवलम्बन गरेको पाइएन । तोकिएको ढाँचामा विद्यालयगत निकासा रजिष्ट्रर राख्नु पर्दछ ।	
६१	**समानीकरण अनुदानबाट शिक्षकको तलब भत्ता-** अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ ले स्थानीय तहलाई स्वीकृत दरबन्दी भित्रका शिक्षकको तलब भत्ता बापत सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था छ । साविकको जिल्ला शिक्षा कार्यालयबाट अनुमति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका र कुनै पनि दरबन्दी तथा राहत अनुदान कोटा प्राप्त नगरेका विद्यालयलाई शिक्षक व्यवस्थापन गर्ने गरी शैक्षिक सत्र २०७६ का लागि सहयोग अनुदान दिन सकिने व्यवस्था छ । तर पालिकाले स्वीकृत दरबन्दीभित्र नपरेका एवं विद्यालयले गत विगतदेखि नै आन्तरिक स्रोतबाट तलब भत्ता व्यहोरेका शिक्षकलाई वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट रू. १६७८८३२५।— तलब भत्ता भुक्तानी गरेको पाइयो ।	

६२	**शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (EMIS) :** कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका (आ.व. २०७६।७७) मा EMIS मा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विद्यालयबाट कक्षागत विद्यार्थीहरूको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन (भिडान) गराइ शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरी सोका आधारमा विद्यालयहरूलाई छात्रा छात्रवृत्ती र दलित छात्रवृत्ती (कक्षा १-८) प्रति विद्यार्थी वार्षिक रू.४००।- का दरले, शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा Book Corner व्यवस्थापनका लागि कक्षा १-५ प्रति विद्यार्थी वार्षिक रू.१५०।- का दरले, कक्षा ६-१० प्रति विद्यार्थी वार्षिक रू.२००।- का दरले, प्रति विद्यार्थी इकाइ लागतका आधारमा प्रारम्भिक बाल विकास कक्षाका लागि प्रति विद्यार्थी वार्षिक रू.५००।- का दरले, कक्षा ८ को परीक्षा सञ्चालन प्रति विद्यार्थी वार्षिक रू.२००।- का दरले, दिवा खाजा बाल विकास कक्षा देखि कक्षा ५ सम्म प्रति विद्यार्थी दैनिक रू.१५।- का दरले विद्यालयलाई अनुदान दिने व्यवस्था छ । कार्यालयले EMIS मा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई कक्षागत विद्यार्थीहरूको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गरेको पाइएन । जसले गर्दा वास्तविक विद्यार्थी संख्याभन्दा बढी निकासा गएको छैन भन्न सक्ने आधार भएन। कार्यालयले कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकामा उल्लेख भए बमोजिम EMIS डाटालाई विद्यार्थी हाजिरी पुस्तिका, परीक्षामा सहभागी संख्या र अनुगमनबाट विद्यार्थीहरूको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गराई शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरेर मात्र अनुदान निकासा दिनुपर्दछ ।	
६३	**छात्रवृत्तिः** कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०७६।७७ को क्रियाकलाप नं ७.२.१.१ EMIS मा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विद्यालयबाट कक्षागत विद्यार्थीहरूको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गराइ शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरी सोका आधारमा विद्यालयहरूलाई छात्रवृत्ति रकम अनुदान दिनुपर्दछ। गो.भौ.न ७६ मिति २०७७।३।३१ मा कार्यालयले ४४ विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई वितरण गर्न छात्रवृत्ति रकम रू. १०१६०००।- निकासा गरेको छ । पालिकाले छात्रवृत्ति विद्यार्थीले पाए नपाएको अनुगमन गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने हुन्छ । विद्यालयले विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति वितरण गरे नगरेको यकीन हुन नसकिएको रू.	१०१६०००.००
६४	**निःशुल्क पाठ्य पुस्तक अनुदानः** विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०७६।७७ को सि.नं. २.१५.११ मा प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा कक्षा १ देखि १० सम्म अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका निःशुल्क पाठ्यपुस्तक उपलब्ध गराउन सम्बन्धित विद्यालयबाट कक्षागत विद्यार्थीहरूको यथार्थ तथ्यांक संकलन गरी सम्बन्धित स्रोत व्यक्तिबाट प्रमाणित गराउने र सो आधारमा कक्षागत पाठ्यपुस्तक संख्या यकीन गरी दोस्रो चौमासिक भित्र अनुदान निकासा दिने, पहिलो पटकमा विद्यार्थी संख्याको ७५ प्रतिशत संख्यालाई मात्र निकासा दिने र बाँकी २५ प्रतिशत २०७७ वैशाखबाट शुरु हुने शैक्षिक सत्रको विद्यार्थी भर्ना भएको विवरण पाठ्यपुस्तक खरिद र वितरण गरेको विवरणका आधारमा नपुग हुने रकम मात्र थप निकासा दिने व्यवस्था रहेको छ ।पालिकाले असार महिनामा एकमुष्ठ रू. २२३४१२५।- पाठ्यपुस्तकको रकम निकासा गरेकोले समयमा विद्यार्थीले पाठ्यपुस्तक पाउने अधिकारबाट वञ्चित हुने अवस्था देखियो ।कार्यालयले आर्थिक वर्षको अन्त्यमा विद्यार्थी भर्नाको स्पष्ट विवरण, पाठ्यपुस्तक खरिदको बील भरपाइ विना २५ प्रतिशत रकम रू. ५५८५३१।- निकासा गरेको नियमसम्मत नदेखिएको रू.	५५८५३१.००
६५	**आयकरः** आर्थिक ऐन, २०७६ को अनुसूची १ को दफा १ को क (१) अनुसार कुनै आय वर्षमा प्राकृतिक व्यक्तिको करयोग्य आयमा यस अनुसूचीको उपदफा ४ को अधिनमा रही पारिश्रमिक कर निर्धारण गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । कानून अनुसार नेपालमा रोजगारीसँग सम्बन्धित ज्याला, तलब, विदा बापतको रकम, अतिरिक्त समय भत्ता लगायत रोजगारीका सम्बन्धमा गरिएका अन्य कुनै पनि आयमा कर लाग्ने व्यवस्था छ। आ.व. २०७६।७७ मा प्राकृतिक व्यक्तिको शुरु सीमा अन्तर्गत एकल व्यक्तिको लागि रू. ४ लाख	

	तथा दम्पत्तिको लागि रू.४ लाख ५० हजार सम्मको स्ल्यावमा सामाजिक सुरक्षा कर लाग्ने र सो भन्दा माथि आयकर लाग्ने व्यवस्था छ । पालिकाले कार्यरत जनस्वानी श्री वशिष्ट नारायण यादवको वार्षिक आय गणना गरी नियमानुसार कट्टी गर्नुपर्ने रू. ७०५९।- आयकर कट्टी गरेको छैन । नियमानुसार लाग्नु पर्ने पारिश्रमिक कर दाखिला गर्नुपर्ने रू.	७०५९.००
६६	**नरम्स भन्दा बढी भुक्तानीः** ६६–०७७।३।३१, अर्थ मन्त्रालयको कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिकामा २०७५ मा स्थानीय तालिम गोष्ठीको प्रशिक्षणको रू. १५००।- दिनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले जिविकोपार्जन तथा आयआर्जन वृद्धिका लागि अन्य क्रियाकलाप कार्यक्रममा प्रशिक्षक कृष्णबहादुर पुनलाई १२ कक्षाको रू. ३००।- का दरले रू. ३६००।- बढी भुक्तानी गरेको छ । नियमानुसार दिन नमिल्ने बढी रकममा कर कट्टी गरी बाँकी रकम असुल गर्नुपर्ने रू.	३०६०.००
	कोभिड विशेष कृषिः	
६७	**बील भर्पाइः** आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६(३) मा खर्च गर्दा खर्चको बील तथा भर्पाइ सहित लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था छ भने कोभिड विशेष कृषि कार्यक्रम निर्देशिका २०७७ मा कृषकलाई अनुदान दिदा वडा कार्यालय वा कृषि प्राविधिकको सिफारिसमा अनुदान दिन मिल्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले विभिन्न मितिमा कोभिड विशेष कृषि कार्यक्रमको लागि ना.प्र.स. सन्तोष वलीलाई पेश्की रू. ३५६००००।- दिएको छ । स्पष्ट छनोटको आधार नखुलाएको, कृषकलाई अनुदान रकम वैंकिङ्ग प्रणालिबाट नदिएको तथा वडा र कृषि प्राविधिकको सिफारिस विना अनुदान दिइएकोमा वास्तविक किसानले अनुदान प्राप्त गरे नगरेको यकीन हुन नसकिएको रू.	३५६००००.००
६८	**औषधि खरिद-** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १(क) मा बीस लाख रुपैयाँसम्मको औषधिजन्य मालसामान उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको समाचार पत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मूल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था भए छ । ठेक्का प्रकृयाबाट रू. २५ लाख ४६ हजारको औषधि खरिद गरेको छ । यस सम्बन्धी देखिएको व्यहोराहरू निम्नानुसार छनः • आपूर्ति हुने औषधि डव्लु.एच.ओ. सर्टिफाइड हुनुपर्ने औषधिको उत्पादन मिति, ब्याच नं र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको तथा उक्त औषधि बिक्रीको लागि होइन खुलाएको प्रमाण समावेश नभएको, • आपूर्ति भएका औषधि एंवम सर्जिकल सामान स्टोर दाखिला हुनुअघि स्पेशीफिकेशन अनुसार भए/नभएको नखुलाएको कारण औषधिको गुणस्तर र म्याद सम्बन्धमा यकीन गर्न सकिएन । • औषधिको जिन्सी किताबमा आम्दानी बाँध्दा खरिद गरेको र जिल्लाबाट हस्तान्तरण भई आएको खुल्ने गरी व्यवस्थित रुपमा आम्दानी बाँध्ने नगरेको, • औषधिको खर्च घटाउदा माग फारामको आधारमा घटाउनु पर्नेमा एकमुष्ट घटाउने गरेको । तसर्थ औषधिको खरिद, आपूर्ति, दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने, तोकिएको गुणस्तर अनुसारकै औषधि प्राप्त भएको नभएको एकीन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधिको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बाँकी रहेको औषधिहरू जिम्मेवारी जिन्सी अभिलेख व्यवस्थित गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।	

६९	**प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम** - कार्यक्रम अन्तर्गत कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना सञ्चालन गर्न कुल निकासा प्राप्त रू. ५४ लाख ४० हजार मध्येबाट बाटो स्तरोन्नति बृक्षारोपण, विद्यालय खेलमैदान निर्माण सामग्री खरिद तथा ढुवानी र कण्टिन्जेन्सी खर्च बाहेक श्रमिक ज्यालामा रू. ५२ लाख ९२ हजार खर्च भएको देखिन्छ । सो सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छन्ः	
	(क) स्थानीय तहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारी प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरूको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीयतहभित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७५ को दफा २(१) बमोजिम नगरपालिकाले बेरोजगारको तथ्याङ्क अद्यावधिक गरेर, सूचीमा समावेश भएकाहरूलाई प्राथमिकिकरण गरी प्राथमिकता क्रम अनुसार, कामका लागि रोजगार कार्यक्रममा संलग्न गराई रोजगारी दिनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा, कार्यालयले १८४० बेरोजगारको तथ्याङ्क अद्यावधिक गरेको छ । बेरोजगारको सूचीमा समावेशलाई प्रथमिकीकरण गरेको छैन । श्रमिकको संख्या पनि अत्याधिक रहेकोले कार्यक्रमको उद्देश्य अनुरुप लक्ष्य हाँसिल गर्ने गरी कार्यान्वयन भएको पाईएन । लक्षित वर्गलाई २६ दिनदेखि ६ दिनसम्म रोजगारी उपलब्ध गराई श्रमिक ज्याला, प्रशासनिक र कार्यक्रम खर्च समेत खर्च लेखेको छ । उक्त खर्चबाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भए तापनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सृजना भएको देखिंदैन ।	
	(ख) रोजगार कार्यक्रममा आवद्ध हुनको लागि १८४० जनाले निवेदन दिएकामा जम्मा ५८१ जना छनोट भएको प्रतिवेदन गाँउपालिकाले तयार गरेको छ । पालिकका १४ वटा वडा मध्ये ९ वटा वडामा यो कार्यक्रम संचालन भएको जानकारी गाँउपालिकाले दिएको छ । ९ वटा वडामा सञ्चालित कार्यक्रममा ५८१ जनालाई दैनिक रू.११२५।- र ७५०।- को दरले जम्मा ७०५६ दिन रोगजारी दिएको पाइयो । खर्च रकम विनियोजित रकमको १०० प्रतिशत खर्च गर्दा बेरोजगार संख्याको ३१.५७ प्रतिशतले लाभ पाएको देखियो । यसरी सञ्चालित कार्यक्रमको नापी तथा मूल्यांकन तयार गरे पनि कार्य दिन र कूल कार्य बीच तुलना गर्न सक्ने अवस्था छैन ।	
	समानीकरण पूँजीगत तर्फ	
७०	**कन्टिन्जेन्सी खर्चको अभिलेख:** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १०(७) अनुसार लागत अनुमान तयार गर्दा लागत अनुमानको ४ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी कन्टिन्जेन्सी खर्च समावेस गर्न सकिने र खर्च गर्दा पूँजीगत प्रकृतिको २ प्रतिशत र अन्य सानातिना खर्च २ प्रतिशतभन्दा नबढ्ने गरी खर्च गर्न सकिने ब्यवस्था गरेको छ । कार्यालयबाट योजना कार्यान्वयन गर्ने क्रममा प्रत्येक कार्यक्रम खर्चबाट ४ प्रतिशतका दरले बीलबाट यस्तो रकम कट्टी गर्ने गरेको छ । कार्यालयले आ.व २०७६/७७ मा कन्टीन्जेन्सी बापत रू. ३५ लाख कट्टी गरेको छ । उक्त रकम मध्ये रू. २० लाख ५८ हजार खर्च भएको छ । यसरी कट्टी गरेको रकमको कार्यक्रमगत कन्टिन्जेन्सी खर्चको अभिलेख खडा राखेको छैन । यसमा सुधार हुनु पर्दछ ।	
७१	**कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२५ (२)मा कुनै निर्माण कार्य सम्पन्न भई त्रुटी सच्याउने दायित्वको अवधि समाप्त भएपछि प्राविधिक कर्मचारीबाट जाँचबुझ गराई कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । यस स्थानीय तहले उल्लिखित कानूनी व्यवस्था बमोजिम त्रुटी सच्याउने दायित्वको अवधि समाप्त भएपछि कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गरेको पाइएन । कानूनी व्यवस्थाको पालना नभएकोले त्यस्तो निर्माण कार्य स्वीकृत ड्रइङ डिजाइन वा स्पेसिफिकेशन बमोजिम भए नभएको यकीन हुन सक्ने अवस्था दिखएन ।	

७२ **डीपीआर खर्च** –बजेट व्यवस्था भई कार्यान्वयन हुने आयोजनाको मात्र गुरुयोजना डीपीआर लगायतको अध्ययत गरी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ । यस स्थानीय तहले यो वर्ष स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार देहायबमोजिमको कार्य परामर्शदाताबाट गराई प्रतिवेदन प्राप्त गरको छ ।

भौ.नं. र मिति	कार्य विवरण	परामर्शदाता	खर्च रकम	निर्धारित लागत
९-२०७६/९/२१	तक ठूलाखर्क हुकाम सडक	प्रोसेस ईन्जिनियरिङ सर्भिसेज प्रा.लि.	११९७९९८.००	१.०८ अर्व
१०-२०७६/९/२१	तक स्याउवारी कृषि सडक	मार्टिन ईन्जिनियरिङ सोलुसन प्रा.लि.	४०५७८२.००	४.२९ करोड
१२५-२०७७/३/२१	नाहार खोला सिचाई	डिवि कन्सल्टयान्ट प्रा.लि.	४९६०००.००	४.३२ करोड

यस्तो अध्ययन कार्य गराउँदा लाग्ने खर्चको लागत अनुमान तयार गर्दा कुनै आधार नलिई स्वीकृत बजेट बमोजिमकै रकम खर्च गरेको उपयुक्त देखिएन । डी.पी.आर.तयार गर्दा गाऊँपालिकाको प्राविधिक जनशक्ति प्रयोग नगर्नाको कारण स्पष्ट गर्दै आगामी दिनमा गाऊँपालिकाको प्राविधिक जनशक्तिबाट यस्तो कार्य गराउनु पर्दछ । साथै यसरी अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएका आयोजनाहरू मध्ये तक ठूलाखर्क हुकाम सडक आरक्ष क्षेत्र भित्र परेकोले निर्माण गर्न सम्भव नहुने देखिएको र नाहार खोला सिचाई आयोजनाको लागि बजेट विनियोजन नभएकोले कार्यान्वयनमा गएको समेत नदेखिएकोले खर्चको सार्थकता समेत देखिएन ।

७३ **गुणस्तर परीक्षणः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १११ (१) ङ अनुसार खरिद सम्झौता प्रशासन कार्ययोजना अनुसार खरिद सम्झौता कार्यान्वयनको प्रगति अनुगमन गर्ने र गुणस्तर पक्षको निरीक्षण र परीक्षण गर्नु गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । ती व्यवस्था अनुसार उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माण कार्यमा प्रयोग भएका सिमेन्ट, गिट्टी, ढुंगा, डण्डी, तार जाली र बालुवाको परीक्षण गराउनु पर्नेमा गराएको छैन । उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माण गरिएका भवन निर्माण, कुलो, जलविद्युत, लगायमा प्रयोग भएका निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण विना भुक्तानी दिएको छ । यसले गुणस्तर परीक्षणलाई कार्यालयले प्राथमिकतामा नराखेको स्पष्ट हुन्छ । गुणस्तर परीक्षण वेगर गरेको काम दिगोपना र विश्वसनीय नहुने भएकोले गुणस्तर परीक्षणलाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्ने देखिन्छ । यसका केही उदाहरण निम्न छन्र —

भौ.नं. मिति	निर्माण कामको विवरण	खुद भुक्तानी	कामको प्रकृति
१९—२०७६।११।२	महिला सामुदायिक भवन	३५००००।—	उपभोक्ता समिति
४४—२०७७।३।११	जल विद्युत आयोजना	५०००००।—	उपभोक्ता समिति
२३—२०७६।११।६	जल विद्युत आयोजना	१५०००००।—	उपभोक्ता समिति
४२—२०७७।३।११	२ नं. वडाको भवन निर्माण	२५०००००।—	उपभोक्ता समिति

७४ **मालसामानको गुणस्तर परीक्षणः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११५ मा सार्वजनिक निकायले आपूर्ति गरिएका मालसामान सम्झौतामा उल्लिखित प्राविधिक स्पेसिफिकेशन र गुणस्तर बमोजिमका भए नभएको निरीक्षण वा परीक्षण गर्नु गराउनु पर्ने, निरीक्षण वा परीक्षण गर्ने निकाय, अधिकारी वा समितिले निरीक्षण वा परीक्षण गरी सकेपछि स्वीकृत र अस्वीकृत मालसामानको विवरण उल्लेख गरी निरीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने, त्यस्तो प्रतिवेदनमा जाँच भएको मालसामानको नाम, प्रतिशत, स्पेसिफिकेशन, निरीक्षण वा परीक्षणको परिणाम उल्लेख गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस सम्बन्धमा देखिएका उल्लेखनीय व्यहोरा निम्नानुसार छन्ः

- कार्यालयमा मालसामान प्राप्त भएपछि खरिद सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार स्पेसिफिकेशन तथा गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड पुरा गरे नगरेको खुल्ने गरी परीक्षण सूची सहित नियमको व्यवस्था

<table>
<tr><td></td><td>बमोजिम प्राविधिक स्पेशिफिकेशन तथा गुणस्तर सम्बन्धी सर्त पुरा गरे नगरेको प्रतिवेदन पेश गर्ने गरको पाइएन । तसर्थ मालसामानको प्रकृतिअनुसार तुलनात्मक तालिका वा परीक्षण सूची (check list) सहितको प्रतिवेदन प्राप्त गरी मालसामान दाखिला तथा भुक्तानी गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने देखिन्छ ।

- देहायका मालसामान खरिद गरी सम्बन्धित आपूर्तिकर्तालाई भुक्तानी गरेकोमा निरीक्षण/परीक्षण गर्न गठन गरिएको बोर्डले तयार गर्नेगरेको खोलुवा फाराम समेत नलिई भुक्तानी गरेको उदाहरण देहाय अनुसार रहेको छः
<table>
<tr><th>गो.भौ. र मति</th><th>मालसामानको नाम</th><th>भुक्तानी रकम</th><th>बिक्रेता</th></tr>
<tr><td>१४—२०७६।१०।२९</td><td>भिडियो एक्सरे</td><td>७४५८००.००</td><td>कुञ्जन मेडिको कन्सर्न</td></tr>
<tr><td>१६—२०७६।११।२</td><td>मेडिकल उपकरण तथा औजार</td><td>४७९९३५.००</td><td>कुञ्जन मेडिको कन्सर्न</td></tr>
<tr><td>१२४—२०७७।३।३१</td><td>क्यामरा, ल्यापटप, मोवाइल</td><td>३७९०१०.००</td><td>अतिथ्य इलेक्ट्रोनिक्स</td></tr>
</table></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>समानीकरण चालुतर्फ</td><td></td></tr>
<tr><td>७५</td><td>बढी भुक्तानीः पालिकाले भौ.नं.१३५, २०७७।०३।१२ बाट २ नं. वडाका दलित समुदायका लागि धुँवारहित सुधारिएको चुलो वितरण कार्यक्रम अन्तर्गत जंगी आइरन उद्योगबाट ३५ एम एम जि आइ सिट भएको २ एम एम फलामे पाताबाट बनेको चुलोको मूल्य रू.५०००।०० भएकोमा पुनः भौ.नं.१६१, २०७७।०३।२५ मा सोहि साइजको धुँवारहित चुलो वडा नं १० का लागि खरिद गर्दा प्रति चुला ६४८९।६९ (भ्याट बाहेक) भएकोले एउटै फर्मले १५ वटा चुलोमा प्रति चुलोको बढी मूल्य रू.१४८९।६९ (भ्याटबाहेक) का दरले रू.२२३३५ सम्बन्धित जंगी आइरन उद्योगबाट असूल गर्नुपर्ने रू.</td><td>२२३३५.००</td></tr>
<tr><td>७६</td><td>पालिकाले शिक्षातर्फ सशर्त अनुदानबाट दिवा खाजा प्रदान नगर्ने ८ वटा माध्यामिक विद्यालयहरूलाई प्रति विद्यार्थी रू.१५।- का दरले दिवा खाजा दिने गरी बालपोषण कार्यक्रममा ८ वटा विद्यालयलाई २०७६ श्रावण देखि चैत्र ७ गतेसम्मको दिवा खाजा बापतको रू. २९१८४७०।- भुक्तानी गरेको छ । वास्तविक विद्यार्थी प्रत्येक दिन हाजिरी भइ दिवा खाजा उपलब्ध गराएका विद्यालयको विद्यार्थी दैनिक हाजिरी पुस्तिका, परीक्षामा सामेल भएको दिनसमेतको प्रतिलिपी विद्यालयका प्रधानाध्यापक र विव्यस अध्यक्षबाट प्रमाणित गराइ स्थानीय तहमा संकलन गरी संख्या यकीन भएपश्चात मात्र अनुदान दिनु पर्नेमा सो नगरी एकमुष्ट मासिक उपस्थितिको तेरिजको आधारमा भुक्तानी भएकोले पालिकाबाट अनुगमन हुनु पर्दछ ।</td><td></td></tr>
<tr><td>७७</td><td>भ्रमण खर्च : लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गतका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ बमोजिम कार्यालयको काममा कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई भ्रमण खर्च भुक्तानी गर्दा देखिएका व्यहोराहरू देहाय बमोजिम छन् ।

• अधिकांश भ्रमणको उद्देश्य र स्पष्ट प्रयोजन कार्यालयकै कामका लागि भएको हो भनी सुनिश्चित हुने विश्वसनीय आधार नदेखिएको ।

• नियमानुसार भ्रमण अभिलेख खाता नरहेकाले पदाधिकारी तथा कर्मचारीको भ्रमण सम्बन्धी एकिकृत विवरण प्राप्त हुन नसकेको ।

• भ्रमण पश्चात् तोकिए बमोजिम भ्रमण प्रतिवेदन पेश नगरी अधिकांश भ्रमणको भ्रमण खर्च भुक्तानी गर्ने गरेको ।

• कतिपय भ्रमणहरू पालिका वा कार्यालयसँग असम्बन्धित नगर/गाँउपालिका गएको जनाई सो वापतको</td><td></td></tr>
</table>

	खर्च भुक्तानी गर्ने गरेको । • स्पष्ट प्रयोजन बेगर वडा अध्यक्ष सहितका पदाधिकारीको ७ दिनको भ्रमण आदेश स्वीकृत गरी भुक्तानी गर्ने गरेको । अतः स्पष्ट प्रयोजन र उद्देश्य बेगर अधिकांश ७ दिनको समयावधी राखी भ्रमण खर्च भुक्तानी गरेको अवस्थाबाट भ्रमण खर्च भुक्तानीमा दुरुपयोगको सम्भावना देखियो । त्यसैले तोकिएको कानूनी व्यवस्थाको पालना गर्दै भ्रमण खर्चमा हुन सक्ने अनियमितता र दुरुपयोग नियन्त्रण गर्न भ्रमण आदेश स्वीकृत गर्ने पदाधिकारीले ध्यान दिनुपर्दछ ।	
	सामाजिक सुरक्षातर्फ	
७८	**बैंक मार्फत भत्ता वितरण नगरिएको**: सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५ को दफा २२ मा मन्त्रालयको स्वीकृति विना हातहातै नगद वितरण गर्न नहुने र निजको व्यक्तिगत नाममा बैंकमा खोलिएको सामाजिक सुरक्षा विशेष बचत खातामा उल्लिखित म्याद भित्र जम्मा गरिदिनुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले लाभग्राहीको भत्ता भर्पाइबाट वितरण गरेको पाइयो । कार्यविधिमा व्यवस्था भए बमोजिम लाभग्राहीलाई बैंक मार्फत भत्ता प्रदान गर्नुपर्दछ ।	
७९	**प्रतिवेदन**ः सामाजिक सुरक्षा सुरक्षा कार्यविधि २०७५ को दफा ३० मा स्थानीय तहले वितरण गरेको भत्ताको चौमासिकवार्षिक विवरण अद्यावधिक गरी एमआइएसमा प्रविष्टी गर्नुपर्ने भुक्तानी गरेको रकम र बुझ्नेहरूको नामावली स्थानीय तहका कार्यालयका साथै स्थानीय तहका वडा कार्यालयमा समेत सार्वजनिक गर्नुपर्ने र पहिलो चौमासिक प्रगति विवरण मंसिर ७ गतेभित्र दोस्रो चौमासिकको प्रगति विवरण चैत ७ गतेभित्र र तेस्रो तथा वार्षिक प्रगति विवरण साउन ७ गतेभित्र प्रविष्टी गरिसक्नुपर्ने उल्लेख छ । कार्यालयले सबै विवरण एमआइएसमा प्रविष्ट गरेको जनाएको भए तापनि प्रगति विवरण पेश गरेको प्रमाण सुरक्षित नराखेकोले परीक्षण गर्न सकिएन ।	
८०	**पारद र्शता**ः कार्यविधिको दफा ३३ मा आगामी आर्थिक वर्षमा भत्ता प्राप्त गर्नेहरू सम्बन्धी विवरण वडा समितिको सिफारिशका आधारमा स्थानीय सभामा पेश गर्नुपर्नेचौमासिक वा वार्षिक रुपमा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा भएको निकासा तथा खर्चको पनि समीक्षा गर्नुपर्ने सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको नामनामेसी स्थानीय तहको वेभसाइटमा राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाँउपालिकाको निर्णय पुस्तिका तथा वेवसाइट अवलोकन गर्दा उल्लिखित कार्यहरू भएको पाइएन । कार्यविधि बमोजिम सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी खर्चलाई पारदर्शी बनाउन आवश्यक छ ।	
८१	**सार्वजनिक सुनुवाइः** वडा समितिले प्रत्येक चौमासिकमा कम्तीमा एकपटक सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सम्बन्धमा सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्ने, सार्वजनिक सुनुवाइमा प्राप्त गुनासा तथा सुझावमध्ये आफूले सक्ने कुरा सम्बोधन गरी नसक्ने खालका सुझाव तथा गुनासाहरू सम्बोधनको लागि स्थानीय तहको कार्यालयमा पठाउनुपर्ने उल्लेख छ । वडा कार्यालयहरूमा सार्वजनिक सुनुवाइ भएको र गुनासा सम्बोधनको लागि स्थानीय तहको कार्यालयमा प्राप्त भएको प्रमाण पेश हुन आएन । कार्यविधिको पालना गर्नुपर्दछ ।	
८२	**भत्ता विवरणको अनुगमनः** कार्यविधिको दफा २८ मा स्थानीय स्तरको अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिले चौमासिक रुपमा बैठक बस्ने तथा अनुगमन प्रतिवेदन प्रमुख वा अध्यक्ष समक्ष पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । तर त्यस अनुसार अनुगमन गर्ने बैठक बस्ने तथा प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्ने गरेको देखिएन । अतः कार्यविधि अनुसारको कार्यहरू कार्यान्वयन गरिनु पर्ने देखिन्छ ।	
८३	**सामाजिक सुरक्षा पेश्कीः** आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को परिच्छेद ९ मा पेश्की लिने तथा फछ्र्यौट सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ । नियम ७४ को उपनियम ३ मा तोकिएको म्याद भित्र पेश्की	

फछ्यौट गर्नुपर्ने उल्लेख छ।पालिकाले सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको लागि वडा कार्यालय सहयोगीलाई पेश्की दिइएकोमा आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म पेश्की फछ्यौट गरेको पाइएन ।आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ८ महिना सम्म पेश्की फछ्यौट नगरेको तथा वितरण नभइ बाँकी रकम समयमा वैंक दाखिला नगर्ने कर्मचारीलाई कारवाइ गरी समयमा पेश्की फछ्यौट गर्ने तर्फ कार्यालयले ध्यान दिन पर्दछ । समयमा नै पेश्की फछ्यौट गर्नुपर्ने रू. २१०१२४००

वडा नं	पद	कर्मचारीको नाम	रकम
१.	कार्यालय सहयोगी	अभिमान नेपाली	१८३४६००
२.	कार्यालय सहयोगी	जयमान पुन	७१०४००
३.	कार्यालय सहयोगी	प्रभा बुढा	८४५६००
४.	कार्यालय सहयोगी	बिरबल पुन	७९३८००
५.	कार्यालय सहयोगी	सुवास घर्ती	१७०६८००
६.	कार्यालय सहयोगी	अर्जुन सेन	६७१४००
७.	कार्यालय सहयोगी	तेलन घर्ती	१२५०४००
८.	कार्यालय सहयोगी	विरबल रोका	७२४८००
९.	कार्यालय सहयोगी	हिमाल सेन	१५०४२००
१०.	कार्यालय सहयोगी	सुशिला बुढा	२६४५२००
११.	कार्यालय सहयोगी	राजेन्द्र बुढा	३२९३०००
१२.	कार्यालय सहयोगी	बहादुर सुनार	१९२१०००
१३.	कार्यालय सहयोगी	शक्ति तुलाचन	११७०४००
१४.	कार्यालय सहयोगी	रथ पुन	१९४०८००
जम्मा			२१०१२४००

८४ **मुख्यमन्त्री ग्रामीण विकास कार्यक्रमः** आर्थिक तथा सामाजिक सूचकका आधारमा कमजोर देखिएका गाउँपालिकाहरूका घरपरिवार वा व्यक्तिहरूको गुणस्तरीय शिक्षा ,स्वास्थ्य, रोजगारी, आयआर्जनका अवसरहरू तथा सामाजिक संरक्षणका कार्यक्रम मार्फत जीवनस्तर सुधार गरी गरिवी निवारण गर्ने उद्धेश्यले मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयले सञ्चालन गर्ने मुख्यमन्त्री ग्रामीण विकास कार्यक्रमको लागि रू.४३४९११९।- खर्च भएकोमा यस कार्यक्रममा भएको खर्चका सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरू निम्नानुसार छनः

८५ **अनुदानको उपयोगः** मुख्यमन्त्री ग्रामीण विकास तथा रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन कार्याविधि,२०७५ को परिच्छेद ३ मा लक्षित समूहको व्यवस्था गरेको छ । कार्यालयले मुख्यमन्त्री ग्रामीण विकास कार्यक्रमको लागि संचालन गरेको कार्यक्रममा लक्षित वर्गको छनोटको आधार पेश गरेको छैन । अति विपन्नको स्पष्ट आधार एवम् मापदण्ड नवनाई लाभग्राही दोहोरो हुनेगरी कार्यक्रम संचालन गरेकाले वास्तविक लाभग्राही समावेश भए नभएको यकीन हुन सकेन ।कार्यालयले कार्यक्रमको प्रभावकारीताको अनुगमन मुल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरेको छैन ।स्पष्ट आधार एवम् मापदण्ड नबनाई कार्याविधि विपरित सामानको दिगो उपयोगको व्यवस्था मिलाई खर्च लेखु पर्दछ ।

गो.भौ.नं.मिति	कार्यक्रमको नाम	रकम
०३, २०७६.११.०५	स्याउका बिरुवा वितरण	३०००००.००
१३, २०७७.०३.०४	विद्यार्थी भर्ना अभियान शैक्षिक सामग्री खरिद	४४९१७५.००
१७, २०७७.०३.१६	कृषकहरूका लागि व्याग खरिद	३७४३९५.००
१८,२०७७.०३.२५	खाल्डो खन्ने मेसिन	४९५०००.००
१९,२०७७.०३.२५	टिमुर र कागतीको बिरुवा खरिद	१२८०००.००

२०,२०७७.०३.२५	विपन्न विद्यार्थीलाई ब्याग वितरण	२४७५००.००
२५, २०७७.०३.३१	किसानलाई मिनी ट्रेलर खरिद	१९००००.००
जम्मा		२१८४०७०.००

विपद् व्यवस्थापन

८६ **कार्य योजना** -विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७(२) तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६ को नियम (८) मा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारमा परिषद्/कार्यकारी/प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समितिबाट स्वीकृत एकीकृत क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम अनुरुप हुने गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने, बजेट विनियोजन गर्न लगाउने, सबै पक्षको समन्वय र संलग्न गराउने, विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य समिति गठन गर्ने, प्रभावित क्षेत्रमा उद्दार र राहत व्यवस्था गर्ने, ऐन बमोजिम कार्य गरे/नगरेको अनुगमन गर्ने, विपद् सूचना प्रणाली विकास र सञ्चालन, तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने, विपद् घरपरिवारको पहिचान गर्ने, कर्मचारी क्षमता अभिवृद्धिको व्यवस्था र कार्यक्रम सहितको कार्ययोजना तयारी गरी लागू गर्ने/गराउने सम्बन्धी व्यवस्था छ । पालिकाले ऐन तथा नियमावलीमा तोकिएका कार्यहरू गरेको पाइएन । ऐन तथा नियमावलीको पालना गर्नु/गराउनु पर्दछ ।

८७ **विपद् व्यवस्थापन कोष** – विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २३(१४) मा विपद् व्यवस्थापनको लागि प्रत्येक स्थानीय तहमा विपद् व्यवस्थापन कोष रहने र कोषमा रहने रकम तथा कोषको सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था सम्बन्धित स्थानीय तहले बनाएको नियममा तोकिएबमोजिम हुने व्यवस्था छ । पालिकाले गत वर्षको मौज्दात समेत रू. ८२३२९०६।- आम्दानी भई रू. ७८०९३९६।- खर्च गरी बाँकी रू. ४२३५१०।- देखिन्छ । विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालनको लागि कार्यविधि बनाएको छैन । ऐन तथा नियममा भएको व्यवस्थाको पालना हुनुपर्दछ ।

८८ **सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गा संरक्षण, उपयोग तथा हक हस्तान्तरण** -स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन, २०७४ को दफा ९७ मा गाउँपालिका तथा गाँउपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सरकारी सामुदायिक तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको रेखदेख, मर्मत सम्भार र संरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गरेको/अभिलेख राखेको पाइएन । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सम्पत्तिको रेखदेख मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गर्नु/गराउनु/अभिलेख राख्नु पर्दछ ।

स्थानीय पूर्वाधार विकास साझेदारी कार्यक्रम-

८९ स्थानीय पूर्वाधार विकास साझेदारी कार्यक्रम (सञ्चालन कार्यविधि) नियमावली, २०७६ बमोजिम कार्यान्वयन हुने स्थानीय पूर्वाधार विकास साझेदारी कार्यक्रमको लागि यस स्थानीय तहलाई देहायअनुसार ११ परियोजना सञ्चालन गर्न रू.२ करोड १० लाख ५७ हजार बजेट प्राप्त भएकोमा रू.१ करोड ६८ लाख ६ हजार खर्च भई ८०.०२ प्रतिशत वित्तीय प्रगति प्राप्त भएको देखिन्छ ।

आयोजनाको प्रकार	आयोजनाको संख्या	बजेट रकम	खर्च रकम	वित्तीय प्रगति प्रतिशत	भौतिक प्रगति प्रतिशत
अन्य सार्वजनिक निर्माण	११	२१०००००.००	१६८०५६५०.००	८०.०२	८४.६७

९०	**पेश्की बाँकी:** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४७ (१) अनुसार पेश्की फछ्र्यौट हुनुपर्दछ।कार्यालयबाट देहाय अनुसार संस्थागत पेश्की रू. १०४१७८६।- व्यक्तिगत पेश्की रू. २३८५०००.०० समेत जम्मा पेश्की बाँकी रू. ३४२६७८६.०० नियमानुसार फछ्र्यौट गर्नु पर्ने रू.	२३८५०००.००

भौ.नं.	मिति	कार्यक्रम	पेश्की लिनेको नाम	पेश्की रकम
	व्यक्तिगत			
१३९	२०७७.०३.१५	दलित अनुदान कार्यक्रम	सुरबहादुर रोका	११५०००.००
४	२०७६.०८.१२	समपुरक कोष गाउँपालिका	विष्णु मल्ल	८००००.००
४	२०७६.०८.१२	समपुरक कोष गाउँपालिका	सन्तोष ओली	४००००
३	२०७६.११.०५	विशेष अनुदान	सन्तोष ओली	३०००००.००
१६२	२०७७.०३.२५	पदाधिकरी बैठक भत्ता	चित्र बहादुर के सी	४५००००.००
५३	२०७६.१०.२१	वडा सचालन खर्च	वडा कार्यालय सहायक सयुक्त	७०००००.००
५३	२०७६.१०.२१	वडा सचालन खर्च	वडा कार्यालय सहायक सयुक्त	७०००००.००
		कूल जम्मा		२३८५०००

कोभिड-१९ तर्फ

९१	कोभिड-१९ रोकथाम नियन्त्रण र व्यवस्थापनमा २०७७ असार मसान्तसम्मको प्राप्त रकम र खर्च सम्बन्धी विवरण अनुसार कार्यालयले रू. ८८२३९०६।०० आम्दानी गरी सोही अवधिमा रू. ७१४४३२४।- खर्च भएको देखिन्छ । असार मसान्त सम्ममा खर्च नभई रू. १६७८५१०।०० बाँकी रहेको छ । कार्यालयले देहाय अनुसार आम्दानी र खर्चको विवरण पेश गरेको छ ।	

बजेट/आम्दानीको स्रोत	२०७७ असार मसान्तसम्म प्राप्त रकम	खर्च शीर्षक	२०७७ असार मसान्तसम्म खर्च रकम
संघीय सञ्चित कोषबाट	३३५००००।००	राहात वितरण	२३६२८६४
प्रदेश सञ्चित कोषबाट	१००००००।००	क्वारेन्टिन होल्डिङ्ग सेन्टर निर्माण व्यवस्थापन सञ्चालन समेत	१०२७४२०
स्थानीय तहको आफ्नै बजेटबाट विनियोजन भएको	३११०८८०।००	आईशोलेसन केन्द्र निर्माण व्यवस्थापन	१५०१५०.
संघीय कोभिडकोषबाट		जनशक्ति परिचालन	१२४०३८०.
प्रदेश कोभिड कोषबाट	६००००।००	औषधि एवं स्वास्थ्य उपकरण तथा सामग्री खरिद	११८०६००.
कर्मचारी शिक्षक राहत सहयोग	६४९९४३।००	सवारी साधन मोटरसाईकल खरिद	२६३२००.
चामल शोधमर्ना प्राप्त	६५३०८३।००	वाह्य जिल्लाबाट उद्दार सहयोग गाडी भाडा	४४३०००.
		आरडीटि तथा पिसिआर चेक जाँच गाडी भाडा	३१२३१०.
		बैठक खर्च तथा सूचना प्रचार प्रसार	१६४४००.
		मौज्दात बाँकी	**१६७८५१०**
जम्मा	८८२३९०६।००	**जम्मा**	८८२३९०६

९२ **क्वारेन्टिन र आइसोलेसन व्यवस्थापनः** कार्यालयले कोभिडको जोखिममा रहेका व्यक्तिहरूको व्यवस्थापनको लागि एक क्वारेन्टिन तयार गरेकोमा देहायको सख्यामा क्वारेन्टिनमा बस्ने मानिसहरूको संख्या देहाय अनुसार रहेको देखिन्छ । पालिकाले २ वटा केन्द्रको निर्माण र क्वारेन्टिनमा रहेका व्यक्तिहरूको खर्च रू. २३६१००।०० रहेको छ ।

क.स.	यस निकायले तयार वा सञ्चालन गरेको क्वारेन्टिन/होल्डिङ सेन्टरको नाम	निर्माण खर्च	बेड संख्या	क्वारेन्टिनमा बस्नेहरूको संख्या		सञ्चालन व्यबस्थापन प्रयोजनको खर्च
				दैनिक रुपमा बसेको अधिकतम संख्या	असार मसान्त सम्म क्वारेन्टिनमा बसेकाहरूको कुल संख्या	
१	१४	२३६१००।००	४६	१७८	२४९२	२३६१००.००

९३ **जोखिम भत्ताः** नेपाल सरकारद्वारा जारी भएको "कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) को संक्रमणको उपचारमा संलग्न जनशक्तिको जोखिम भत्ता व्यवस्थापन आदेश, २०७७ को दफा ७(ङ) मा, अनुगमन मूल्याङ्कन तथा व्यवस्थापनमा संलग्न प्रशासनिक जनशक्तिलाई नेपाल सरकारले तोकेको शुरु तलव स्केलको ५० प्रतिशत र कन्टयाक ट्रेसिङ्गमा खटिएका स्वास्थ्यकर्मी, क्वारेन्टिनमा खटिएका जनशक्तिलाई १०० प्रतिशतसम्म जोखिम भत्ता प्रदान गर्न सक्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले अग्रपंतिमा खटेका ३२ जना स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, प्राविधिक कर्मचारी तथा प्रशासनिक कर्मचारीलाई रू. ६८६९७४।०० खर्च लेखेको छ ।

क स	खर्च गर्ने निकायको नाम	जोखिम भत्ता पाउने पदाधिकारी	कर्मचारी वा पदाधिकारी संख्या	भत्ताको प्रकार	२०७६।७७ सम्म खर्च रकम
१	घुस्तुङ हेल्पडेस्क	स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, प्राविधिक कर्मचारी, प्रशासनिक कर्मचारी	६	भत्ता	५४२४५।००
२	क्यूवाङ हेल्प डेस्क		४	भत्ता	११६५२५।००
३	सिरसिरेडाँडा हेल्प डेस्क		६	भत्ता	१५६५२४।००
४	जामाबगर हेल्प डेस्क		४	भत्ता	१७५०३०।००
५	खोरेताँतु हेल्प डेस्क		१२	भत्ता	१८४६५०।००
		जम्मा			**६८६९७४।००**

९४ **स्वास्थ्य सामग्री खरिदः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १४५ (१) मा विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था अनुसार ऐनको दफा ६६ बमोजिम खरिद गर्दा सार्वजनिक निकायले खरिदको आवश्यकताको लिखित विवरण, गुणस्तर, परिमाण, शर्त र कार्य सम्पन्न गर्ने अवधि जस्ता विवरण तयार गरी आकस्मिक परिस्थितिको सामना गर्न आवश्यक परिमाण र समयावधिका लागि मात्र यथासम्भव प्रतिस्पर्धा गराई वा एउटा मात्र निर्माण व्यवसायी, आपूर्तिकर्ता, परामर्शदाता वा सेवा प्रदायकसँग लिखित दरभाउ वा प्रस्ताव लिई स्वच्छ र उचित मूल्यको लागि वार्ता गरी खरिद गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले कोभिड १९ प्रकोप रोकथाम र न्यूनीकरणको लागि देहाय अनुसारका प्रमुख स्वास्थ्य सामग्रीको खरिद गरेको छ । खरिद दर लट अनुसार फरक रहेको छ । कार्यालयले उपयुक्त खरिद विधि अवलम्बन गर्न नसक्दा एउटै सामानको समेत न्यूनतम् र अधिकतम् मूल्यबीच धेरै अन्तर रहेकोले कार्यालले विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था प्रभावकारी रुपमा पालना गरेको देखिएन ।

सामानको नाम	सामानको छोटो स्पेशिफिकेशन	खरिद सम्झौता मिति	सामान प्राप्त मिति	इकाई	परीमाण	दर	कुल रकम
पिपीई	फुलसेट	नखुलेको	२०७७।०२।२३	थान	२०	५०००	१०००००।००
माक्स	३ पिएम	,,	२०७७।०१।२७	थान	५०००	१०	५६५००।००
मास्क	एन ९५	,,	२०७६।१२।२६	थान	५	५५०	२७५०।००
इन्फ्रारेड थर्मोमिटर		,,	२०७७।०१।१०	थान	१०	७८००	८८१४०।००

९५ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १४५ (१) मा विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था अनुसार ऐनको दफा ६६ बमोजिम खरिद गर्दा सार्वजनिक निकायले खरिदको आवश्यकताको लिखित विवरण, गुणस्तर, परिमाण, शर्त र कार्य सम्पन्न गर्ने अवधि जस्ता विवरण तयार गरी आकस्मिक परिस्थितिको सामना गर्न आवश्यक परिमाण र समयावधिका लागि मात्र यथासम्भव प्रतिस्पर्धा गराई वा एउटा मात्र निर्माण व्यवसायी, आपूर्तिकर्ता, परामर्शदाता वा सेवा प्रदायकसँग लिखित दरभाउ वा प्रस्ताव लिई स्वच्छ र उचित मूल्यको लागि वार्ता गरी खरिद गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपयुक्त खरिद विधि अवलम्बन नगरी रू. ७२२२३७।- मा देहाय अनुसारका सामान खरिद गरेको छ । अधिकांश सामानहरू सोझै खरिद गरेकोले कार्यालयले विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था प्रभावकारी रुपमा पालना गरेको देखिएन ।

क्रस	खरिद भएका सामग्री	इकाई	संख्या	प्रति ईकाइ दर	खर्च रकम	खरिद विधि
१	कम्मल	थान	१०५	२२००।००	२३१०००।००	सोझै
२	पिफम	मिटर	१८०	२४५।००	४९८३३।००	सोझै
३	सावुन	कार्टुन	१४०	८६८।८६	११७८०४।००	सोझै
४	वेडसिट सिरानी	थान	५६	१०००	५६०००।००	सोझै
५	वेड	थान	१०		८००००।००	सोझै
६	औषधि खरिद	थान	लमसम		१६५०००।००	सोझै
७	सेनिटाईनर	थान	२० वोतल	६३०	१२६००।००	सोझै
८	मास्क	थान	१०००	१०	१००००।००	सोझै
	जम्मा				७२२२३७।००	

९६ **मोटरसाइकल खरिदः** २८, २०७७,०३।०३ संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको स्थानीय विपद व्यवस्थापन संचालन कोष कार्यविधि, २०७५ (नमुना कानून) मा विपद व्यवस्थापन कोषबाट मोटरसाइकल लगायत सवारी साधन खरिद गर्न नमिल्ने व्यवस्था छ । पालिकाले कोरोना महामारीमा भौगोलिक कठिनाइका कारण राहात उद्दार लगायका कार्यसहजताका लागि रू.२६३२००।०० मा मोटरसाइकल खरिद गरेको छ । विपद व्यवस्थपनकोषबाट सवारी साधन खरिद गर्नु नियमसंगत नदेखिएको रू. २६३२००.००

९७ **राहात सामग्रीको खरिद र वितरणको परिमाणः** कार्यालयले देहाय अनुसार राहत समाग्री रू.२१६२८६४।०० को चामल र नून खरिद गरी ढुवानी खर्चमा अनुदान दिएर खरिद गरिएकै मूल्यमा बिक्री गर्ने गरी राहात वितरण गरेको विवरण पेश गरेको छ । यस सम्बन्धमा देखिएको व्यहोरा देहाय अनुसार छन् —

राहत सामग्री	ईकाइ	खरिद परिमाण	प्रतिईकाइ दर	रकम	वतरण परिमाण	बाँकी परिमाण
चामल	क्विन्टल	३४०	५१४४।०	१७४८६४।०	३३५	
नून		४६०	९००।०	४१४०००।०	३००	१६०
जम्मा				२१६२८६४.००		

९८ **आम्दानी दाखिलाः** पालिकाले कोरोना संकटले खाद्य अभाव सिर्जना हुनेदेखि खाद्य संस्थानसँग समन्वय गरेर पालिकाका सबै जनतालाई ढुवानी खर्च ब्यहोर्ने गरी चामल र नुन बिक्री गर्ने प्रयोजनार्थ चामल र नुन खरिद गरेको छ । खरिद गरिएको नुन र चामल वडा अनुसार वडा अध्यक्ष, सदस्य र वडा सचिवलाई जिम्मेवारी दिइ चामल बिक्री गर्ने र सोबाट संकलित रकममा ढुवानी कट्टा गरी बाँकी रकम विपद व्यवस्थापन कोषमा जम्मा गर्ने गरी चामल १४ वटा बडाका वडा अध्यक्षहरूलाई वितरण गरेकोमा देहायको परिमाणको चामल बिक्रीबाट उठेको आम्दानी विपद कोषमा दाखिला गरेको नदेखिएकोले सम्बन्धितबाट असूल गरी दाखिला गर्नुपर्ने रू. १४७९३४९

वडा नं.	चामल परिमाण	दर	जम्मा रकम	कुल ढुवानी रकम	ढुवानी बाहेक दाखिला हुनुपर्ने रकम	नुनको रकम ढुवानी रकम	नुन र चामलको ढुवानी रकम
१	२५	४८१२	१२०३००	४५०३०	७५२७०		७५२७०
२	१८	४८१२	८६६१६	५५५७४	३१०४२		३१०४२
३	१२	४८१२	५७७४४	२१६२३	३६१२१		३६१२१
४	१५	४८१२	७२१८०	१५०००	५७१८०		५७१८०
५	२९	४८१२	१३९५४८	३६२५०	१०३२९८	४३८६	१०७६८४
६	१४	४८१२	६७३६८	१४०००	५३३६८		५३३६८
७	१५	४८१२	७२१८०	७५००	६४६८०	४६९८	६९३७८
८	२४	४८१२	११५४८८	१८०००	९७४८८	३५३४	१०१०२२
९	१८	४८१२	८६६१६	२५२४७	६१३६९		६१३६९
१०	४०	४८१२	१९२४८०	०	१९२४८०	२३७४०	२१६२२०
११	२९	४८१२	१३९५४८	०	१३९५४८	१७१५२	१५६७००
१२	४०	४८१२	१९२४८०	०	१९२४८०	२३७४०	२१६२२०
१३	१९	४८१२	९१४२८	०	९१४२८	११६७३	१०३१०१
१४	३६	४८१२	१७३२३२	०	१७३२३२	२१४४२	१९४६७४
जम्मा							१४७९३४९.००

९९ **वार्षिक प्रतिवेदनः** विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ४५ मा स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा गरेको कामको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति तथा प्रदेश विपद व्यवस्थापन कार्यकारी समिति समक्ष पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले कामको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित समितिमा पेश गरेको पाइएन । ऐनमा भएको व्यवस्था पालना हुनुपर्दछ ।

१०० **अनुगमन तथा सम्परीक्षण-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८४ मा बेरुजू फछ्र्यौट गर्ने व्यवस्था रहेको छ ।सोही ऐनको दफा ८४(२) (घ) मा बेरुजू फछ्र्यौट गर्ने गराउने काम कर्तव्य प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको हुने व्यवस्था छ । यो वर्षको लेखापरीक्षणको क्रममा सम्परीक्षण भई गत वर्षसम्मको बाँकी बेरुजु निम्नानुसार रहेको छ । (रू. हजारमा)

गत वर्षसम्मको बेरुजू (A)	यो वर्ष संपरीक्षण गरिएको बेरुजू (B)	गत वर्षसम्मको बाँकी बेरुजू (C=A-B)
१५८८२४	०	१५८८२४

१०१ **अद्यावधिक बेरुजु -** यस पालिकाको २०७६।७७ सम्मको फछ्यौट गर्न बाँकी बेरुजुको स्थिति देहायअनुसार रहेको छ । (रू. हजारमा)

गत वर्षसम्मको बाँकी बेरुजू (A)	यो वर्ष संपरीक्षण गरिएको बेरुजू(B)	यो वर्ष कायम बेरुजू (C)	संपरीक्षणबाट कायम बेरुजू (D)	अध्यावधिक बाँकी बेरुजू (E=A-B+C+D)
१५८८२४	०.	१४५४७८	०.	३०४३०२

सञ्चित कोष विवरण

आर्थिक वर्ष २०७६।७७

(रू. हजारमा)

स्थानीय तह	जिल्ला		आय				जम्मा आय	व्यय				मौज्दात
		गत वर्षको जिम्मेवारी	समानीकरण अनुदान	राजस्व बाँडफाँट रकम	आन्तरिक आय	अन्य आय		चालु खर्च	पूँजीगत खर्च	अन्य खर्च	जम्मा खर्च	
		१	२	३	४	५	६ (२+३+४+५)	७	८	९	१० (७+८+९)	११(१+६-१०)
पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	रुकुम पूर्व	२६८१७	३१२३०९	५७६५०	२५८५	९२७७१	४९२१३२	२८२५३३	१३३००६	४९४६६	४६५००५	२७१२७

बेरुजू बर्गीकरण (विनियोजन, राजस्व, धरौटी र अन्य कारोवार)

(रू. हजारमा)

स्थानीय तह	जिल्ला	प्रारम्भिक बेरुजू			प्रतिक्रियाबाट फछ्र्योट			बाँकी बेरुजू			बाँकी बेरुजू								
		दफा सङ्ख्या		रकम	दफा सङ्ख्या		रकम	दफा सङ्ख्या		रकम	असुल गर्नुपर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेश्की		
		सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	राजस्व लगत जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	कर्मचारी	अन्य	जम्मा
पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	रुकुम पूर्व	७६	२५	१४६६२५	०	१	१०४१	७६	२४	१४५५३०	१५१२	४८१८७	७२४३३	०	०	१२०६२०	२३३९८	०	२३३९८

बेरुजूको अद्यावधिक स्थिति

(रू. हजारमा)

गत वर्ष सम्मको बाँकी	यस वर्ष फछ्र्योट	बाँकी बेरुजू	यस वर्षको स.प.बाट कायम बेरुजू	यो वर्षको कायम बेरुजू	बाँकी
१५८८२४	०	१५८८२४	०	१४५५३०	३०४३०२